

НАРОДЕН ТЕАТЪР - СОФИЯ

СТЕНОГРАФСКИ ПРОТОКОЛ

на ~~Художествения съвет~~, за заседанието, състояло се на 13 февруари 1952 година, по повод приемането на пиесата "По-московско време".

- Заседанието бе открито в 13 ч. от подпредседателката на Комитета за наука, изкуство и култура др. Искра Панова.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Другари! Да започнем. Практиката е да се изказват най-напред другарите, които са работили непосредствени върху постановката.

- ФИЛИП ФИЛИПОВ: Няма такава практика, трябва да се изказват външните хора.

- КАМЕН-ЗИДАРОВ: Художественият съвет е приел вече постановката, сега трябва да се приеме постановката от Комитета. Ако е нужно, на края ще дадем обяснение по постановката, по работата върху тая пиеса, по задачите, които сме си поставили с нейното поставяне на сцената.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Тогава имат думата другарите отъзи, за да се изкажат. Днес да се установим на следното, това е моето мнение: да се изкажат другарите, които са дошли отъзи, а след това е желателно да се изкажат другарите, които са работили непосредствено върху пиесата, а също така и авторът. Това е моето мнение. Можете да го приемете, или да го отхвърлите, но мисля, че няма да бъде без значение ако най-накрая се изкажат и другарите, които са работили по-пиесата.

Имат думата, другари.

- ФИЛИП ФИЛИПОВ: Понеже трябва да почне някой, нека да започнат другарите от Комитета или някой от другарите отъзи.

ЗОФКА МОРДАНОВА: Не се изказваме в Художествения съвет.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Да се изкаже Лице-Андонов.

ЛИЦО АНДОНОВ: Пиесата е на репертоарното бюро.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Да се изкаже др. Каракостов.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Винаги съм бил пръв, но сега ще мълча и ще слушам.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Тогава др. Лице Андонов да се изкаже.

МИНО АНДОНОВ: Аз се изказах на Художествения съвет и няма защо да повтарям. Аз намирам, че пиесата е прекрасна. Поздравявам автора. Пиесата се играе отлично, поставена е отлично. Има някои дребни бележи за режисьораз, които направих, но режисьорът не ги възприе. Това мога да кажа.

ПРЕДС. ИСКРА ИАНОВА: Има думата др. Гоцо Гочев.

ГОЦО ГОЧЕВ: Другари! За нас, публиката, това е един жив, съвременен политически спектакъл. Това се дължи както на пиесата; така и на самата постановка на др. Сърчаджиев, и безспорно на играта на актьорите. Това единство, към което винаги се стремим в нашия театър, за да дадем една жива, целеустремена идейна игра, в тази пиеса го имаме.

Постановката на тази пиеса е реалистична. Проблемът, който е предмет на тази пиеса - борбата между старото и новото при изграждането на новия човек, борбата за нови трудови успехи, борбата за изграждането на социализма и комунизма - този проблем безспорно няма да интересува само железничарите, само това тесно съсловие което е в центъра на тази пиеса, а ще интересува целият наш народ, който изгражда социализма, ще интересува всички нас.

Хубавото в тази пиеса е туй, че тя е наша, българска. После ще гороя за известни влияния, които са може би несъзнателно дръпнати тук, но всеки случай трябва да си кажем тия неща тук, за да не ги разправяме навън. Др. Анжел Вагенщайн безспорно ще отговори на тия въпроси, но ние ще трябва да видим до колко несъзнателно е било влиянието в тази пиеса.

За нас специалистите ще бъде частие да приемем спектакла като напълно новаторски, като напълно наше дело, като оригинална българска пиеса. Дано е така, бихме се радвали да е така. Вие знаете, че проблема за употребата на лигнитните възлища като гориво у нас е много голям. Наскоро бяхме в Аминтровград с една група студенти от нашето театрално училище и видяхме, че този въпрос там интересува много хората. Това е един много съществен въпрос. Там въпросът е поставен конкретно така: да се използват лигнитните възлища в азотно-торовия завод.

ЗОРИА ЙОРДАНОВА: Във влаковете използват ли се вече?

ГОЦО ГОЧЕВ: 30%, а дори и повече. - Както ни обясни там др. партнен секретар на завода, който ~~минимално~~ ни разведеше

с групата, в Съветския съюз тия въглища се използват много по-добре. Също така в техниката на азотно-торовия завод "Сталин" има редица поновъведения и техниката за използването на тия въглища е много подобрена. Те са резултат на усилията да се използва колкото се може повече топливната енергия на лигнитните въглища, които, както е известно, имат много по-слаба калоричност от другите въглища. Ето; по този начин влияе този проблем върху осъществяването на техниката.

Така че това е една нашенска, българска, социалистическа пиеса.

Няколко думи по постановката. Постановката ми харесва, защото тая постановка е била благодарен повод за постановчица, за режисьора. Това е типично Сърчаджиевска постановка. Сърчаджиев обича да направи жив, емоционален спектакъл, който да възбува. До сега аз не съм чел тая пиеса, сега я гледам за пръв път и тя ми харесва, ми харесва не само за песента "Ален мак". Тая пиеса възбува новите хора заради техния нов живот. Това, което е направил др. Сърчаджиев; е много. Задачите, които той е поставил на актьорите, са постигнати.

В основни линии това е една много хубава постановка. Пиесата и постановката са оптимистични, бодря.

Аз ще се изказа много бегло - просто ще скачам от въпрос на въпрос, защото искам да бъда кратък, а другарите после ще обобщават изказванията. Не знам дали е тук др. Асен Попов, но ми се струва; че декорът е изнесен много на преден план, като например декорът в картината с водната кула, с водохранилището. Струва ми се, че този декор не позволява по-голяма перспектива.

АСЕН ПОПОВ: Лошо беше осветлението. Една грешка беше станала.

ГОЧО ГОЧЕВ: В тоя декор няма и вкус. По-добре, много - хубаво дори е направена сцената в тунела. В другите картини обстановката е доста своя на железничарите.

Други бележки по същество по пиесата нямам. Има да направя някои дребни бележки, като например относно излизането по пишама на железничара, което ми се вижда съвършено неестествено.

Защо авторът трябва да кара, например, старият железничар да се държи така неестествено на сцената? Авторът можеше да икономиса това нещо. Защо железничарят трябва да излиза по пижама и да казва: "Чакай да видя баницата"? Това е маниерност. Може, разбира се, и с тая сцена, но може и без нея.

Ако могат, нека се поправят тия неща. Мисля, че поне-от малко, малко могат да се поправят, разбира се, ако съвещанието намери за необходимо.

Хубаво е другарите да се изкажат и по влиянието, под което е бил авторът при написването на тия пиеси. В антракта разменихме мисли по този въпрос с някои другари и наистина се обединихме, че има известно влияние, може би от пиесата "Зелената улица" и от други пиеси. Може би др. Вагенщайн е чел тия пиеси и под тяхно влияние е бил, но може и да няма такова влияние.

Аз мисля дали не може да се икономиса тази реплика, в която Гусев, например, говори за славата. Аз не мисля, че това е патент само на съветските автори, те само да третират проблемата за славата. Право е на всички автори по цялото земно кълбо да пишат на тая тема, но аз считам, че в случай има извлечения в тая пиеса, които една ли не напомнят фрази в съветската пиеса - просто има парафразиране.

Също така думите на бащата на главния герой за комунизма ми напомнят подобни текстове от други пиеси.

Същото мога да кажа и за отношенията между двете жени - между Лена и др. на Георги. Според мене тия неща не са съществени в пиесата. Те не допринасят нищо особено за изясняване на образите, независимо от това, че напомнят малко нещо отношенията между лекарката Горева и героя в пиесата "Щастие".

КАМЕН ЗАДКРОВ: Да.

ГОЧО ГОЧЕВ: Тук има намек за прилика в отношенията.

Моля др. Вагенщайн да не мисли, че го обвинявам в плагиатство. Той ще даде обяснение по този въпрос да види на какво се дължи това приличие, това подобие. Този въпрос е интересен. Ние знаем, че всяко творчество търпи влияние. В творчеството винаги има една верига от постижения и, разбира се, не може да няма влияние. Големи поети са се изказвали по този въпрос и знаем, че

и най-големи и добри поети са се влияли от други.

В тази пиеса може да има такова съзнателно или несъзнателно влияние, се е получила една наша пиеса, получило се е това, което търсим, имаме в резултат една наша артистична пиеса. Въобще получили се е един много хубав спектакъл.

Много добре е артистът Миндов в сцената, когато преживява несполуката в третата картина. Там, обаче, режисьорът може да му даде малкопо-богати задачи. А сега се получава една средна надребно. Иначе би се получила неговата драма, а не драмата на съвременния, дръскан човек, който се е впуснал в новаторството, който работи за рационализаторството. Той обаче изведнъж е покрусен.

Не зная какво ще каже авторът, но менени се спуска, някак-ки като че ли е убита у него идеята да продължи своето дело, своето новаторство, защото в същност това не трябва да бъде така. У него тая идея не трябва да загасва, но тук у него има средния надребно. Отначало той се сърди, а след това става лаореват, става нов човек, става социалистически герой. Мисля, че той не трябва да се държи така, не може да се държи така "актъв човек" - да се сърди надребно. А тук той даже малко по актьорски се сърди.

Др. Борис Ганчев общо взето дава един много интересен образ на инженер Михайлов. В началото има много места в пиесата, които се повтарят от други стари пиеси, особено що се отнася до тая актьор, но общо взето той дава добър образа на инженер Михайлов. От начало и той прекалено много се сърди. В неговия език има една горчивина, но той изобщо е буюк. Мисля, че може да се наложи известна мярка в неговото поведение.

На мене др. Миндов много ми хареса. Той дава един наш, български, прили човек. Хареса ми, макар че не намирам, че картината в която най-добре се прояви, да не е разрешена с необходимите средства.

Необходимо е да се даде частлив край на тая картина, за да се покуствува голямото нещо, което е станало извън завесата, за да се получи победата на новото, за да се даде едно добро решение на този конфликт. Не аз намирам, че тържеството, победата трябва да се даде в репликите на бащата и на майката, за да може

да се почувствува голямото, което е станало с тия хора, за да порастнат те още повече, за да се поиздигнат.

Празникът по-случай тържеството е не само в богато наредената маса. Празникът е в душите им, но аз не виждам тук нещо друго по-голямо да се чувствува. Малко просто е направена тая сцена. Всички ахват, когато научават новината и мазар че има ядене, цветя, пиене и пр. не виждам тържество за голямото, което е станало.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Ще има още много работи да се доправят.

ГОЧО ГОЧЕР: Има някои неща в тая сцена, които не са както трябва да бъдат. Например, там се говори за червено вино, а виното, което пият не е червено - не личи да е червено, а трябва да е червено.

Освен това от-поведението на хората на-сцената-личи, че като че ли всички знаят това, което трябва да стане. Като че ли са го очаквали и като че ли то точно така трябва да-стане. Но има и други, които пък не са го очаквали и някак си събитието се променя за тях като "Део екс машина", както е-например случката със стария машинист, с консерватора Йото, който казва, че локомотивът не може да бъде аптека. Дори и той би трябвало да почувствува това тържество.

Но в-тая сцена задачата е повече за режисьора, отколкото за автора, защото-в тая сцена няма друг текст.

Образът на партийния секретар ми харесва и според автора, и според изпълнението. Но аз намирам, че-както у нас, така и в светската драматургия, партийният секретар още не е на местото си. Той е някак си извън масата, все още много ум дава на хората, много говори така: "Ти така и така ще направиш" или "Ти иначе ще направиш".

Образът на партийния секретар-трябва да-бъде даден по-естествен, като живял повече сред хората, по-светъл. Разбира-се и-той-ще бъде замислен над голямата проблема за социалистическото строителство. В случая той също така-ще мисли непрекъснато за извеждането на-лигнитните въглища-като гориво. Той-не бива да се отдели от хората, които живеят с този проблем, но тук има нещо

недоуяснено. Въпроса във връзка с машината трябва да бъде даден по новому, по-хубаво. Самата машина трябва да бъде държана в изправност, по-добре. И всичко това може да се даде, защото хората правят всичко.

В тази пиеса др. Вагенщайн разрешава много бързо конфликта. Разбира се, трудно е да се разреши един такъв конфликт. Но нужно е да се даде на един още по-голям или борбата на човек със човека. А в пиесата на др. Вагенщайн има един малко бърз драматургически скок, макар че трябва да кажа, че и това разрешение е действено.

Но тук се иска известно майсторство. Знаем обаче, че и в Съветския съюз са малко тия пиеси, които съвсем дълбоко да разрешават един такъв конфликт по един естествен начин. Аз мисля, че в "Зелената улица", пиесата на Алексей Суров, не е свършена в това отношение.

Освен това мисля, че идването на хората на сцената не трябва да бъде само външно, и то само с празнична радост при тържеството, но трябва малко по-дълбоко да се чувствува у тях това, което е станало.

Другари, аз приключвам. Самата пиеса не познавам, но мисля, че този спектакъл е успех на др. Вагенщайн, главно за това, дето той е сумял да даде в тая пиеса нашия живот. Аз съм убеден, че тая пиеса ще се посредне много добре. Не знам дали са я гледали вече нашите железничари, но вярвам, че тия, които от тях са я гледали, много добре я посрекат.

Искам само да отбележа, че в тази пиеса може още повече да се даде от-режисьора. Освен това мисля, че малко-добре трябва да се поставят на сцената портретите на др. Димитров и на др. Червоник. Това са дребни неща, но могат да се променят.

Звуковите ефекти ми харесват. Макар сцената да е малка, звуковите ефекти са хубави и се чувствува атмосферата на железничарския живот.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Я още повече ще се подобрат.

КАМЕН ЗИДАРОВ: Осветлението не е-подобро.

ГОЧО ГОЧЕВ: Освен това атмосферата трябва да се чувствува и по лицата на хората. Въобще лицата на железничарите са малко

по-тъмни, физиономите им са малки

Аз приемам спектакъла е той е един  
голям успех на нашия театър, един отразяването на  
нашия нов живот, в отразяването на Театрния е голям  
успех за нашата драматургия, на нашето тия малки  
смущения, които на нас специалистите в съзнанието,  
се разпилеят още в това съвещание и съмненията за  
известно влияние. Това ми казвам на мя у нас един  
съмнения във връзка с тия влияния, изказване на  
другарите и на др. Вагенщайн тия съмнения още тук.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Съвърш

ГОЧО ГОЧЕВ: Да, свърших на есва ли се  
играта на всички актьори. По отделно няма да говор  
Др. Сладжарова се сърди, че й правим-б нея има повто  
ме, но тя и тук пак се повтаря посто вата си.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Други н

ГОЧО ГОЧЕВ: Добре е другари да се изказат?  
макар че са се изказали вече в режисьор да се изказ

ФИЛИП ФИЛИПОВ: -Аз мисля, че не е та

я казва др. Гочев. Театърът представя сп тов и  
е такава - другарите от Комитета да се да ро.  
другарите от Комитета трябва да се изказат едно въ  
за идейно-политическите, режисьорските и актьорските  
За нас спектакълът е вече готов. Ако не го считахме  
нямаме да поканим другарите от Комитета да го приема  
нажете какъв е спектакъла сега.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Това е ясно, но и

ния не ще бъдат важни. Аз считам дори, че и все би  
по-полезни, ако вашите изказвания бяха станали още  
това изказване. По този начин вие искате да ни запоз  
което сте имали пред вид, когато сте поставили прес  
на това становище, защото така искме да имаме по-го  
вашите изказвания. По този начин иска да се спестят  
иска да се избегнат някои недоразумения и известни

Така че, според мене, не е излишно да

Разбира се, не става дума да се обсъжда подробно по



самата пиеса. Вашите изказвания тук трябва да бъдат насочени към главната задача - до колко е спектакълът за приемане и да му се даде една общо преценка, да се посочат по-свирите качества и недостатъци.

Ако е въпрос да се изкажат малко думи, без никаква аргументация - че спектакълът е готов и че може да се пусне, аз мисля, че няма да има полза. Същото важи и за изказванията, че спектакълът трябва да се изостави, понеже не е готов. Трябва всяко изказване да бъде придружено с мотиви.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Стара дума, че театърът представи готов спектакъл.

ИРИС. ИСКРА ПАНОВА: По това няма да спорим. Театърът безспорно трябва да представи готов спектакъл, но по-добре ще бъде ако хората, които са работили по спектакъла, не занемаят с основните моменти от работата си, въпреки че целият Художествен съвет е приел постановката.

Но дори като решиме тия ваши изказвания да станат на края на обсъждането, моля най-напред другарите, които са дошли от вкъщи, да вземат думата.

Има думата др. Михаил Величков;

МИХАИЛ ВЕЛИЧКОВ: Аз познавам тая пиеса от по-рано, в другата й редакция, когато тя имаше за предмет въпроса за тежкото товаришките.

СТЕФАН КАРАКОСЛОВ: За маилото, за пясъка в очите и за нмиргела!

МИХАИЛ ВЕЛИЧКОВ: Да, нещо такова имаше там. Но първият въпрос, който възбужда Гочев, трябва да кажа, че първият вариант на тая пиеса, който аз четох на зрението, ми правеше друго впечатление. При него повече ми се набиваше в очи съветското влияние, даже по отношение на езика. Но като гледах днес представлението, виждам, че в сегашния текст няма такова нещо, такива впечатление не получавам и въобще такива внушения няма.

Не съм чел пиесата "Зелената улица" и не съм я гледал на сцена и може би някои неща от "Зелената улица" да се повторят тук, но все пак смятам, че Анжел Вагенщайн е почиствил много неща от първия вариант на своята пиеса, като в това отношение е докарал

героите малко по-близко по звучение до нас, техните характери е направил много по-познати и близки, както е по отношение на езиковата им характеристика ги е направил много по-близки до нашите, до българските герои.

На по отношение на самата пиеса като пиеса, като драматургическо произведение, мисля че е направена много голяма стъпка. И това е един много голям успех на театъра, тъй като тая пиеса е доведена до една логическа стройност.

Конфликтът по-рано в тая пиеса се даваше по две линии. От началото драматургическият конфликт до едно време уж се разрешаваше, а след това се почваше отново, тъй като се явяваше нейната история във връзка с борбата на шахмат-железничарите заново, пак се създаваше конфликт, понеже успехът не беше очевиден, след това се явяваше накрая успех и пр.

Сега обаче имаме една жива пиеса, която всичко се развива логично, върви по една здрава драматургична линия до край, разбира се, с някои нецъзи, за които ще направя бележки малко по-късно.

Така че тук имаме направена една пиеса, навярно със съдействието ина помощта на дирекцията на Народния театър с нови усилия от страна на автора, която в някои отношения е нова.

В този вид пиесата, като драматургично произведение, не завладява и не възбужда до голяма степен. Дери аз следях с напрежение развитието на действието. Като смятам, че спектакълът ще бъде възприет от нашия широк зрител съвсем положително, жубаво и че той спектакъл ще изиграе по-нататък вече своята и политическа и всякаква друга роля, за която говори др. Гочев.

Искам да направя някои бележки пак върху драматургичната същина на пиесата - не толкова като специалист, а по-скоро желая да посоча някои само слабости, след като същевременно посоча дали в тия малко дни, които остават до премиерата, не би могло в някакъв смисъл да се поправят тия неща.

Конфликтът, темата в какво се изразява, в каква линия се води? - аз намирам, че тук няма особено-единство. Според мене от една страна това се дължи на неопитността на нашите рационализатори и новатори, а от друга страна се дължи на рутината,

срещу-която се борят новаторите. Тия спънки от една страна се срещат в лицето на добрите и заслужилите специалисти, какъвто е инженер Михайлов, чиято роля се изпълнява от артиста Борис Ганчев а от друга страна тия спънки идат от врата.

Това са три елемента, три трудности, с които трябва да се борят положителните герои в пиесата. И тия герои трябва да се справят с тия трудности, трябва да ги преодолеят. Найнапред те трябва да преодолеят своята неопитност, след това - съпротивата на иначе добрите-специалисти, които се съмняват в-успеха на новите почини и на трето място - да преодолеят съпротивата на врага. И в тая борба се изгражда и конфликта на пиесата.

В пиесата твърде ясно е показана неопитността на героите, които те има да преодоливат. А тая трудност не е малко. Показана е също така и рутината в лицето на инженер Михайлов. В края на краищата тая родина бива сломена. Това също така добре е показано.

Но за мене не е ясно в тая пиеса каква е ролята на врага; не ми е съвсем ясно как става преодоливането на вътрешното драматургическо напрежение по-линията на врата?

Какво прави врагът в първото действие? В това отношение авторът не дава точни указания. От частта само ние имаме указания от автора, че врагът поущрява инициативите, защото той усеща, че новаторите не стоят на много здрава основа и че новият почин не се проваля. Но по-нататък какво прави врагът? Ние нищо не виждаме той да прави. Аз очаквах, че той ще се активизира, че ще почне да работи, за да попречи на делото.

Тоя въпрос не е изяснен в пиесата и пиесата не приключва по-един ясен начин по тая линия. Макар че в пиесата се казва от един от героите, че врагът в лицето на инженер Ганов дълго дебне във от живота на колектива.

ГОЧО ГОЧЕВ: И за това той не идва на празника.

МИХАИЛ МЕЛИЧКОВ: Да, за това не идва.

Евъ връзка с тия три основни спънки, които се срещат от положителните герои, би трябвало малко повече да се уяснят постъпките на другите герои. Би трябвало да се потърси уясняване на реакцията, която предизвиква тия спънки в другите действащи лица. Да се види какво е тяхното отношение към тия спънки.

Например, партийният секретар, според мене, в тая пиеса има известни сериозни слабости. Например, ние не виждаме какво отношение има той към тия три въпроса. Ние не виждаме как се бори той срещу рутината или срещу неопитността на нашите млади герои. Само до някъде той се бори срещу рутината, а още от началото никак не се бори срещу неопитността на героите. Къ

На партийния секретар също така не му е ясно какво трябва да прави и срещу врага. Има някои белези в пиесата, че той дебне врага, но не е ясно какво по-нататък прави. Партийният секретар дебне врага още първата картина, но по-нататък нищо не се изяснява.

Аз намирам, че ако съществува известна неяснота в задачите, във функциите, в ролята на партийния секретар, то се дължи главно на това, че авторът не е дал разяснение на държането му от тия три големи, а може би и по тия четири въпроса - не съм съвсем сигурен точно колко са - и не се вижда взема ли той отношение от тия три главни въпроса и в какъв смисъл се измества, за да подкрепи главния герой, за да го изведе на прав път.

Аз мисля, че по тоя въпрос партийният секретар здраво забатачва. Той винаги казва: "Не, не, не," а само в един момент казва: "Да!"

Партийният секретар в известна степен носи вина в тая пиеса и тая вина трябва да бъде показана от страна на автора. И както на нашия герой трябва да му натриваме носа заради грешката, която той е направил, така също трябва да натриваме носа и на партийния секретар, за това, че той взема неправилно отношение към някои основни въпроса. Но авторът не е сторил това.

Тъжко за това не е ясно поведението на партийния секретар. В пиесата неясно трябва да се изтъкне вината на партийния секретар.

Струва ми се, че вийторски и режисьорски би могло да се направи още нещо по отношение на партийния секретар, разбира се, без да се променя текста.

Како се имат предвид тия няколко проблеми, аз мисля, че може да се помисли върху тая пиеса още и да се потърсят някои нови неща, които могат да се направят. Аз, например, в това отношение не съм никак наясно по режисьорските въпроса. Все пак аз мисля, че в поведението на партийния секретар трябва да се търсят голяма яснота във връзка с най-големите проблеми и особено във връзка със стария текст на пиесата. Ако авторът даде един

нов текст, който да изясни тия неясни неща, мисля, че ще бъде по-добре, стига авторът да намери, че са справедливи тия бележки, които прави.

- В пиесата има известна фрагментарност, известна разкъсаност. Поради това действието не се довежда до едно драматургическо облъскване до самия край. В това се състои същественият недостатък на пиесата. Облъскването не е изтъкнато достатъчно ясно, тъй като поради това, че и пиесата, и спектакълът са разработени малко фрагментарно.

- Например, в какъв смисъл можем да кажем, че в тая пиеса конфликт? Този въпрос е ясен, обаче той конфликт не е очертан.

- Освен това авторът набелязва редица допълнителни конфликти а главното облъскване, което режисьорски трябва да се подчертае малко повече, а да се направи и авторски малко по-добре, не е очертано достатъчно.

- Ели-от това отношението на двете жени в пиесата не е изяснено. Авторски връзките между тия две жени са дадени твърде бедно. Разработвайки пиесата по своя план, авторът е дал още своя план твърде фрагментарно. В този вид, в който е дадена пиесата, тя не е свързана. Тия фрагменти личат много ясно и поради това чувствуваме голямата недостатъчност от връзката.

- Тъкмо поради това не може да има задалбочаване на епизодите. Обаче аз съм убеден, че авторски и режисьорски тия отделни фрагменти могат да азвучат по-сариано, по-тежко, по-свързано. Това особено важи до отношението между двете жени.

- Нещастното, което се случва с Делчо Мухата е дадено вече доста силно и, струва ми се, прекалено силно, особено във връзка с развитието на другия важен и основен драматургически конфликт.

- Във търсим другаде конфликта и той наистина се развива там - на базата на отношенията между Георги Живков и Делчо Мухата, особено като вземем предвид саможертвата на единия от тия двама приятели, който е доверил на своя другар своите не малко хвърчащи планове, като иска да стане новатор.

- Каква ли е сцената с влака е много хубава, и в нея има някои дефекти. Без тая сцена, разбира се, аз не бих и-искал да вида тая пиеса, защото тая сцена много възмува. Но като погледна

пиесата в общия ѝ план като специалист, аз виждам, че тя сменя малко измества драматургическото съблъскване.

ГОЧО ГОЧЕВ: Цом ви харесва, значи, не го измества.

МЕХАИЛ ВЕЛЧИКОВ: Аз виждам, че ако се засияят другите моменти и ако съответно се интонират, това момент ще се приравни малко повече с другите. И ми се струва, че последната картина трябва да се промени така, че да няма този голям сък в разрешаването на конфликта.

- Пределняването на големата трудност от Георги Вилков става в четвъртата картина. Там виждаме, че той работи сериозно с инженерката, с асистентката. Тамние виждаме, че тя най-най-накрай много му помогна. Обаче и от четвъртата картина има един малък сък към успешното заключение на пиесата.

Струва ми се, че пиесата има и так голям слабост, че не е разработена достатъчно с оглед преодоляването на тази трудност в четвъртата картина.

Но какво може още от режисьорско гледище да се направи в повече в тази пиеса? И този въпрос на мене не ми е съвсем ясен. Мене ми се струва, обаче, че би могло в последната картина авторът да добави малко текст, от който да се разберат допълнителните трудности, а особено във връзка с това, което е решил да върши инженер Михайлов, когато той вече трябва да помогне на младите новатори. Тогава ще се премине и в тази сцена този голям сък и действието ще се свърже малко повече с процеса на преодоляването на техническите трудности. Искам, че е уместно да се прибави от автора един нов текст в повече, за да се свържат по-добре четвърта и пета картина. Тогава ще се получи - убедително, по-логическо свързване на четвъртата и на петата картина.

- Това са моите бележки и предложения за поправяне на този спектакъл, който общо взето е много кубав спектакъл.

За играта на актьорите споменах между впрочем някои неща, но мога да кажа, че не съм доволен от играта на жените.

ПРЕДС. КСИРА ПАНОВА: Има думата др. Жоро Милев.

ЖОРО МИЛЕВ: Аз няма да се спирам върху драматургическото произведение, защото е ясно, че цом вато то така въздейства на публиката - аз считам, че в салона имаше доста публика, макар

че някои от присъстващите в салона да са гледали и преди това тая пиеса - тая пиеса без друго е добра.

Общо взето на мене ми харесва извънредно много пиесата.

Що се отнася до този момент, на който се спря другарят Гоcho Гочев и по който загатна някои неща - за някакво влияние от други пиеси - ще кажа, че аз съм гледал всички други пиеси, за които се загатна, че може да са повлияли на тая пиеса, но тия моменти, аз не ги почувствувах така, в смисъл, че има взаимствана в тая пиеса от ония пиеси. Аз не считам, че има нещо заето от "Зелената улица" или от "Щастие" или от "Макар Дубрава" и пр.

Но същевременно аз считам, че дори и това да е така, това би било неизбежно именно поради самото естество на тая нова тематика, която ние имаме и която съществува и в други страни. И може би за това се получава така на места, особено за ония, които са гледали всичките тия други пиеси, че като че ли, видиш ли, оттука-оттам има нещо заето в тая пиеса.

За жиcи мене, обаче, това не представлява нещо, което да ме дразни, не считам, че ние пред нас имаме такава една пиеса, в която е взаимствано, а напротив, считам, че имаме една пълнокръвна пиеса, едно пълнокръвно наше драматургическо произведение.

Искам да направя някои дребни бележки. Например, в четвъртата картина, в двора, според мене, има един момент, който аз считам, че режисьорски е неправилно разрешен. Там идва Делчо Мухата. И този момент, който, според мене, не е правилно разрешен е следният: Делчо Мухата навлиза от болницата. Той преди това е преживял некое време във връзка с опита с дигитните въглища. В болницата той дълго е мислил как да се използва по-добре тия дигитни въглища в скарата и е намерил причината за недоброто на използване и пр. И когато влиза в тая картина, той най-напред разкрива своите мисли пред стария железничар, пред бащата на Георги. Старият железничар пък, макар че не е много мислил по този въпрос, има някаква известна парота в думите на Делчо. В този момент идва и асистентката, която трябва да им помага. Заедно с Делчо Мухата те отиват в помещението, за да разкаже Делчо своите планове и да бъде обмислено всичко.

Мене ми се струва, че ако в този момент старият железничар би проявил малко по-голяма заинтересованост към тия планове, това би било още по-правдиво. Мисля, че не е безинтересно за него всичко това, което става във връзка с тоя начин. Той схваща мисълта на Делчо Мухата като много-правилна и за него не би било безинтересно какво ще каже асистентът по този въпрос. И мисля, че би било по-естествено ако старият железничар вместо да отива да постригва тревата, да отиде с тая група да обмисля плановите, а не да се изтъква, че уж той не желая да се насочва заедно с другата група, за да работи заедно с нея.

СТЕВАН СЪРЧАДЖИЕВ: - Абсолютно правилно.

КОРО МИЛЕВ: Освен това, мисля, че в тая картина нито декорът, нито осветлението бяха добри. Поради лошото осветление, всичко пронадна.

Мене не ми харесва в бай Саидо.

КАМЕН ЗИЦАРОВ: Вобщо четвъртата картина беше най-лошо изработена.

КОРО МИЛЕВ: Също така и тия червени светлини не беше ясно откъде идат и защо идват. Тая светлина, която свети в десно от портала, и която пада върху дърветата от пейзажа, откъде иде? Защо беше потребна тя?

СТЕВАН СЪРЧАДЖИЕВ: Светлината е розова, не е червена. Тя дава представа за залез.

АСЕН ПОПОВ: Лошо беше дадена.

КОРО МИЛЕВ: Също имаше светлина отзад, в хоризонта.

АСЕН ПОПОВ: Цялата картина трябва да се обърне друго място. По-скоро това приличаше на картина от Бъттерфлай! Туй светлината трябва да бъде по-мека, много силно беше дадено.

КОРО МИЛЕВ: Като сикумах изказването на др. "Тихвил Величков аз дойдох и до друга една мисъл, да която ми помогна да дойда тъкмо това изказване. Аз мислех за последната картина, за колте и той говори. Но аз мисля, че ако бих се приело това, което предлага др. Величков да се направи в тая картина, с него малко би се помогнало, а именно: да се види в какво се изразява помощта на инженер Аркайлов, за да може главният герой да дойде до успех, за да може да се завърши пиесата така, че той да стане



лауреат. Както е дадена сцената, излиза, че инженер Михайлов отива малко на негата да им помогне. Но помогна ли им този човек или не им помогна - това не стана ясно. И въобще не е ясно с какво той им е помогнал.

Явно е, обаче, че инженер Михайлов се е проустршил. Интересното е дали той е повярвал вече зжжж в това, в което той по-рано не е вярвал.

Но ние, публиката, трябва да видим помощта му какво се е изразила. Висля, че ако се загатне това с няколко фрази, с няколко реплики, този процес би се изяснил. Така ще се съвирати малко сибика, който сега виждаме и поради който ние оставаме малко в неяснота в тази работа.

РОЧО РОЧЕВ: Правилно е. Трябва да има драматургически завършек.

ХОРО МИЛЕВ: Има доста неща в изяснението, които режисьорски може да се поправят. Например, тази група, която се образува с партийния секретар, когато той им говори за комунизма и става артистката Велера, е още неизяснена защо се образува и защо е дадена толкова много площадно. Въобще там всичко ми се вижда декларативно, - Може би текстът в пиесата е добър за тази сцена, но начинът по който се приказва там издаваше една несериозност, макар че декларацията се правеше със-сериозност. Малко фалшиво, малко неубедително жж ж и неестествено звучеше всичко там.

Ако може др. Сърчаджиев нека помисли как да завърши тази сцена, как да разработи този момент.

Общо взето спектакълът може да се приеме. Въздействието му ще бъде много хубаво. Действително това е един много-голям успех за нашия театър. Такава тематика вече е позната от литературата, а сега вече ще я видим и на нашата сцена - тематиката за новия герой - ще я видим макар и с недостатъци и слабости, но все пак нашият зрител ще види как нашият железничар дава действителен герой.

ПРЕДС. КУЧКА ПАРОВОА: Има думата др. Мичо Андонов.

МИЧО АНДОНОВ: Другари; пиесата на др. Вагенцайн е едно задължително на нашия театър. Както за режисьора, така и за

актьорите, проблемът който се поставя в тази пиеса, се състои в това, че нашите хора трябва да живеят нещо много важно и много ново-за тях. И авторът взема този проблем от живота, от нашата действителност, взема събития от живота на нашия народ. Всичко това става пред очите ни, то е наше, ние сме го виждали или го виждаме, ние го знаем, ние го чувстваваме, то е плът от плътта, и кръв от кръвта на нашите хора, на новите герои.

Тази пиеса е едно завоевание на автора и на театъра, тя е постижение и на постановчика, на режисьора, още повече, че в пиесата се дават живи наши хора.

Безспорно може да се поставя и въпроса за влиянието на други пиеси върху тази пиеса, по който въпрос говори др. Гочев. Бие, другари, го поставяте и аз също така го поставям за себе си, защото чувствавам нещо като влияние тук. Но все пак трябва да отбележа, че нашата драматургия, както и нашият театър значително-много ще се развива под влияние на съветския театър, на съветската драматургия, още повече, че проблемите на съветския живот и на нашия живот са сродни, целите на авторите там и тук са едни и същи, задачите им са еднакви. И много естествено е често пъти да има такива напевы, да има еднаквост в трактовката, да има сродност в интерпретацията. Не може да има инакво отношение в някои случаи. Каквото е отношението на съветските автори към този проблем, такова ще бъде отношението и на нашите автори.

Това е верно и за това мене, например, никак не ме убудва това нещо, което рекох и на др. Гочо Гочев, и на др. Камел Зидаров - че някъде имало еднакви фрази, че ето на, това е фраза от "Маяк Дубрава", където героиня казва: "Аз не доживея комунизма". Това нещо е съвършено естествено.

**КАМЕЛ ЗИДАРОВ:** И ние се стремим към комунизма, както и съветските хора.

**МИЦО АНДОНОВ:** И нашият човек живее с тази идея, и ние се стремим към това нещо. За този герой е ясно, че той ще преживее социализма, че той ще го надживее, но той вярва, че ще доживее и

и комунизма.

- Ясно е, че и нашите хора живеят със същите проблеми, че и те какважних чувствуват по съдия начин главните проблеми, че и те живеят като съветските хора, със същите мисли. Ние често пъти не ги чуваме тия неща в живота и не можем да не ги кимаме-виждаме и на сцената. До колкото и в нашия живот, както и в съветския живот ги има тия неща, те цесе дивават еднакви и в нашите драми, както и в съветските.

Аз познавам и двата варианта на пиесата на другаря Вагеницай. Този е последният вариант и за това трябва да подчертаем нещо във връзка с един въпрос, който се поставя в Комитета, в нашата културна общественост и в Писателския съюз, а именно във връзка с въпроса колко много е необходимо сътрудничеството между Народния театър и между един драматург. Това сътрудничество трябва да бъде много близко:

- Сътрудничеството, което получи др. Вагеницай в Народния театър даде добър резултат. Установи се между театъра и автора еднодействие и ние виждаме, че пиесата, написана с помощта и на театъра, се харесва. И ако тая пиеса стана така добра, то е благодарение на органическото сътрудничество между тия два фактора - театър и драматург.

- Когато в бъдеще препоръчваме установяването на такова сътрудничество, трябва да сочим винаги тия хубави резултати на това сътрудничество:

- Въпреки това, обаче, аз смятам, че както в тая пиеса, така и в това представление, има известни нещълности, има известни недоразянти моменти, които се чувствуват и в представлението, и в пиесата. Така, например, в първото действие, според мене, няма органическо единство, вижда се разкъсаността. Тя е значителна.

Тая фрагментарност, за която говори др. Михаил Величнов, се дължи на липсата на живот на сцената, на липсата на живот у действащите лица. Така, например, вижда едно действащи лице на сцената, след това излиза. Защо влиза, защо излиза? Влиза - Савов, след това излиза - защо влиза, защо излиза? Защо се мотивира това влизане? С какво се мотивира и излизането? Верно е, че в

кабинета на Георги тия хора влизат и излизат във връзка с някаква работа, и най-мотивирано е влизането на Георги, защото това е негов собствен кабинет, но защо влиза Савов и защо излиза - това не може да се разбере. Къде съществано работи той Савов?

Аз мисля, че трябва да се пореботи над тия моменти и от режисьора, и от автора, за да може да се свържи органическо действието.

Явно е тук, че действието е нагласено с оглед тъмното инженер Михайлов - актьорът е Борис Ганчев - да влезе точно такава, когато трябва на автора, за да даде нещо. Но за зрителят не е ясно, защо Борис Ганчев влиза и излиза.

Това произволно влизане и излизане на Борис Ганчев и на другите значително се отравява на по-нататъшното развитие не само на действието, но и специално на образа на инженер Михайлов, чийто образ се дава от Борис Ганчев.

Като авторът на пиесата, така и постановчикът, водени от логиката на сюжета, изпуснаха другите, съществуващите конфликти в тази пиеса, не водят другите линии на развитие на действието, които бяха осветени от централния конфликт. Например, ролята на прага - инженер Савов - не е изведена до край, а трябва да се наведе до край тая роля, както от автора, така и от постановчика. Например, не е охарактеризиран добре старият железничар, старият майстор. Неговият разтеж не е логичен. Той иска да направи локомотива чист като аптека, той е представител на една категория от нашето железничарство. От такова хора трябва да се поучат сегашните железничари. От начало той не вярва на опита на Георги, не вярва въобще в нашите почини. Той мисли, че локомотивите може да се карат така, както са били карани и по-рано. Но неговият образ трябва да бъде даден по-напред. В сцената, в която той изказва своите разбирания, личи и неговият разтеж, но тая разтеж не е даден досетъчно, а личи за зрителя, че има и събития, които са ставали зад завесата, зад сцената. Той недоразумта линия авторът само я загадва, но в театъра тя не е развита.

46

- Не е развита и изяснена любовта между Веса и Гошо. И какво собствена има между тях? Има ли между тях жи любов или няма? Това от автора не е подчертано, не е дадено от него ясно. А то трябва да се подчертае дебело, няма защо да се замъглява. Авторът казва съвсем малко нещо по този въпрос в пиесата и особено в първата картина, когато идват журналистите. Той, Гошо, ѝ казва: "Ти ще кажеш, че ~~жи~~ съм ти ~~жи~~" и-пр. Трябва да се даде този съществен момент, като се дадат някните отношения в съвсем нова светлина. Това е едно ново явление в техния живот - новата бодра любов. Аз смятам, че авторът и режисьорът-постановчик могат да направят тук нещо повече и то с малко средства.

- СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Точно това търсехме, но неможехме да го поставим в центъра, понеже това не е централен въпрос в пиесата.

КАМЕН ЗИДАРОВ: Показано е, но по друг начин. Веса е влюбена в Георги, а Георги защитава своето дело преди всичко.

МИЦО АНДОНОВ: Веса е влюбена, но Георги не говори само за делото.

МИХАИЛ ВЕЛИЧКОВ: Ако играе по-хубаво, ще се поправи всичко.

МИЦО АНДОНОВ: Втората картина е много хубава, но тя, като че ли, е сама за себе си, извън действието. Не понеже тая картина е вече направена, аз съм съгласен тя да си остане така, както е дадена.

- Претата картина, картината в къщи, според мене е най-слабата картина в пиесата - тя е слаба и драматургически, и сценично. Тук за Гошо авторът е дал много малко художествен и литературен материал. Той трябва да се явява през цялото действие и се явява неизяснено. Той се явява най-напред с една маска наръцена с което иска да каже, че преживява нещо тежко. Но това, което той преживява е немотивирано, не е запълнено със съответна реплика.

КАМЕН ЗИДАРОВ: Не е даден текст.

- МИЦО АНДОНОВ: Не е даден текст и се получава един такъв отекнен образ на Георги, който не е ясен за нас, получава се един човек тежък, уж с голяма вътрешна характеристика, а на лице няма нищо. И зрителят се чуди какво собствено мисли този човек, какво собствено се крие в душата му. Когато дойде на сцената, веднага му казват да излезе за друго нещо. Той веднага се съгласява и

излиза и не се разбира защо е влязъл.

Поведението му трябва да бъде мотивирано с малък текст от автора, макар. Сега, както е даден, той образ не достига както трябва до зрителя.

Така че, според мене тази картина трябва да се попълни малко повече. Инак ще си остане малко разтеглива, както е сега дадена. Точно е разтеглива, че човек не знае какво да мисли.

Освен това може да се помисли от автора и от режисьора как може да се посъират някои работи, да се постигнат малко повече репликите и действието, за да стане всичко по-добро. Това мисля, че ще стане, ако се попълнат някои сцени сповече словесен и литературен материал, ако се даде повече език. Това ще послужи за по-нататъшно стягане на действието.

По-специално аз смятам, че трябва да се изразви линията на инженер Савов. В първоначалния вариант на пиесата, или по-точно в предпоследния вариант, който аз имах на ръка, Савов беше даден малко по-друго яче. Той дохожда в къщи, за да вземе от радиото документите или списанието и от това проличава, че той е във връзка със чуждото разузнаване.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Тогава то ще стане съвсем като в "Зелената улица".

МИЦО АНДОНОВ: Обаче и това го няма сега. За това мисля, че той образ също трябва да се доизясни.

В дискусиата по драмата, както и в дискусиата по нашата поезия, съвсем ясно се изтъкна това, което се изясни и в нашия литературен живот - че тук има за нас един основен конфликт, че все пак у нас се води една вражеска пропаганда и че класовата борба е основен конфликт.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Правилно! Поучил си се вече! Добре, добре!

МИЦО АНДОНОВ: Ние не трябва да задушаваме точно тази страна на въпроса от нашия живот, трябва да я показваме, осочено там, където има такъв конфликт, в един такъв възлов сектор, върху един такъв основен и важен сектор от нашия стопански живот, какъвто е транспортът. Така че ние ще научим на нещо в този случай и нашите железничари, ще им дадем по-верна представа за живота, ще ги научим как трябва те да се справят с този въпрос конкретно в тяхната област.

Напълно съм съгласен с изказването за подсилването на последната, петата картина. Прав е-др. Гочо Гочев, че там е всичкото. Един вид казват те - елате да се съберем на тържество, за да празнуваме нашата победа. Но трябва да се види, че там-нико се оформява и въздействащата задача на произведението. И тъкмо за това там трябва да се даде нещо повече от действието. Тая картина трябва да се подсили малко повече.

Ще кажа нещо за актьорската игра и въобще за оформяването. Аз не знам точно какво още трябва да се прибави, но ми се струва, че недостатъчно е дадена атмосферата, че недостатъчно е показан обът на железничаря в пиесата. Верно е, че в декоративно отношение оформяването е много хубаво, всичко добре е дадено, но все пак има нещо недостатъчно оформено: Някои хора са дадени като много интелигентни, едва ли не като професори, не като железничари и така те влизат в сталята - и като лекари, и като професори, като интелигентни, но не като железничари. И някакси тая атмосфера не прилича на железничарска. Не е лошо малко да се поруши тая атмосфера, да се замърси, за да заприлича повече на железничарска.

АСЕН ПОПОВ: По препорука на др. Вабочкин е дадена така.

МИЦО АНДОНОВ: Квартирата е дадена много изискано. За сега е малко естествено железничари да живеят в такива квартири.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: В перспектива!

ГОЧО ГОЧЕВ: Те живеят на самата гара, до самата железопътна линия и атмосферата трябва малко повече да се чувствава.

МИЦО АНДОНОВ: Аз намирам, че ако тая атмосфера се даде малко по-състена и по-характерно, спектакълът ще спечели още повече.

Оранжерията в четвъртата картина е малко пресилена. Верно е, че до гарите има такива къщи, с такива градини, но тая картина е много претрупана. Или по-точно, осветлението беше много лошо.

АСЕН ПОПОВ: Тая картина е по-малка..

МИЦО АНДОНОВ: Но се отнася до актьорското изпълнение, аз трябва да кажа, че се радвам на тая младеж, който играе така хубаво. Не знам името на актьора, който играе Делчо Духайа, но у този актьор много се чувствава хумора. Това е актьор с много силно

чувство към кумора, ~~към~~ силно чувство към сочното, към сценичното. Дори можем да кажем, че с тая си игра този актьор носи цялото действие. Тук специално трябва да похвалим режисьора, че дава вече отговорни роли на такива млади наши талантливи хора.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Той е още студент.

СТЕФАН КАРАГОСЛОВ: От курса в четвъртата година е.

МИЦО АНДОНОВ: Той дава много сочен, много сценичен образ.

По-същия начин трябва да се работи и с някои други от младите актьори, като например, с Белена, като ѝ се дават също такива крайно отговорни задачи. Към нея трябва да имаме не само професионално отношение, но и добро педагогично отношение. Има само едно нещо у нея, че някои неща тя не ги изговаря достатъчно добре. Най-малкият артикулационен апарат е още недостатъчно разработен.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Тя говори малко на диалект.

МИЦО АНДОНОВ: Това е вярно; това се чувствава. Въпреки това тя си е един свежообразен образ на действието, но някъде се откъсва и бяга от него.

Образа на Конфорт трябва да се подобри. Аз почувствах неговия образ като един еснафин, а не като един железничар, който живее в средата си, не като човек, който е органически срастен с нея.

КАМЕН ЗИДАРОВ: Маската му е по-загоряла.

МИЦО АНДОНОВ: Той трябва да има малко по-друго отношение към своите хора. Той може да се направи още по-добре.

Няколко думи за другите жени. За Сладкарева се казва, че се повтаря в средствата си. Това е вярно. Особено трябва да се подобри образа на Савов. Значително трябва да се поработи над него. Тоя актьор съвсем не чувствава задачата си, той играе само външно. Съвсем не чувствава както трябва ролята си и за това не може да създаде онова отношение, което другите трябва да имат към него. Във втората картина у Голем, той не може да постигне това, което трябва.

СТЕФАН КАРАГОСЛОВ: И в четвъртата също.

МИЦО АНДОНОВ: Той не може да стигне до своята задача



и неговият образ не стигна до зрителя както трябва. При по-добър изпълнител, макар и с по-скромни средства, неговата задача можеше да стигне значително по-добре до зрителя.

Аз смятам, че въобще този спектакъл е един актив и за нашата млада драматургия и за нашия театър. С някои поправки тук-таме аз си го представям като много по-добър. Тогава ще се получи в още по-голяма степен връзката между нашия нов театър, между нашата нова драматургия, нашия нов зрител. Аз поздравявам театъра стови му успех и смятам, че с няколко поправки, които набелязах аз и другите другари, спектакълът може да бъде приет.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Другари! Когато правим анализи на пиесите, ние се стараме повече да правим основни и едри преценки.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Правилно.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Желателно, препоръчително е, когато се прави препоръка за корекции, тази препоръка да се прави с оглед на това, възможно ли е до премиерата да бъдат направени тия корекции. Но като правим целостен анализ и основна преценка на пиесата, нека се има пред вид, че съвсем цялостен анализ сега ние не можем да правим.

ГОЧО ГОЧЕВ: И е късно!

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Цялостният анализ е задача на нашата критика. Тя ще прецени главните, основните въпроси, тя ще покаже основните грешки на автора и на режисурата. Разбира се, по тия въпроси и тук можем да се изкажем, и трябва да се изкажем, но трябва да се посочат и някои по-дребни неща с оглед възможността да се направят корекции.

Кой друг иска думата?

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Аз мога ли да кажа няколко думи?

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Вижте се заклели да не се наказвате, да слушате!

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Да, исках да послушам малко, защото въпросът в тази пиеса е спорен, спори се по нея отдавна и за това аз исках да послушам и да видя как вървят работите тук.

жи. Аз ще се изказа в две посоки. Първо, - много на кратко ще се изказавъжуху самата пиеса - съвсем на кратко, защото тук не сме се събрали сега да обсъждаме самата пиеса, а да обсъждаме спектакъла. Пиесата е минала на одобрение, вече е одобрена, но все пак, ако има грешки в нея, можем да ги изтъкнем и да направим препоръките за поправки, но все пак аз не намирам за нужно да правя сериозно бележки по самата пиеса. При това положение ние я приемаме.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Ако има сериозни грешки в пиесата, пак могат да се посочат, но да не се получи това, което стана с "Отец и син". Някои неща могат да се поправят.

СТЕФАН-КАРАКОСТОВ: Пиесата може да има сериозни драматургични слабости, но при това положение на спектакъла, те не могат да се поправят. Някои незначителни слабости ако има, то е друга работа.

- Ще се спра на втория въпрос - за влиянието в тая пиеса. Въпросът стои принципно така: -

Азърбејдианският поет Саамед Воргун казва, че в Азърбејдиан го смятали за азърбејдиански Маяковски, обаче когато четете прозаведения на Воргун, виждате, че Маяковски в него не се повтаря, няма повторениена образите от Маяковски. Чувствувате как той се е учил от Маяковски, но Саамед Воргун доразвива нещата в азърбејдианска обстановка, по новому, макар че личи ученето от Маяковски. Всичко е съвсем ново във Воргун.

Когато говорим за влияние, мисля, че точно така трябва да разбираме нещата: до колко известни идеи в проблемни, - за които съществуват в съветската драматургия, и в съветската литература, но които съществуват и за нашата драматургия и литература, ние ги разрешаваме по своену, до колко ние ги пренасяме на наша почва, без да ги повтаряме, както са в Съветския съюз, - а като ги развиваме само по нашому, с оглед на нашата действителност.

- Например, Саамед Воргун казва: "Слънцето не е дадено, за да го турим в джеба си!" Това е казано по Маяковски, но не е от Маяковски, а е от Воргун!

- В тази пиеса има седем-осем пункта, които, направи казан са взети от другаде. Има взети цели сцени. Аз смятам, че този въпрос ще го разисква нашата театрална и литературна критика в печата. Сега да поставиме този въпрос тук не е нужно.

- ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Смятате ли, обаче, че тук има плагиатство.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Сега не мога да се изкажа по този въпрос.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Това е основен въпрос, въпрос за основен недъг на пиесата.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Този въпрос е съвсем друг.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Трябва да се изкажете и по него.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Този въпрос може да бъде предмет на отделен доклад, на отделно проучване, мада то ще се види, че се повтарят цели сцени. По този въпрос говориха Гечев и други другари.

Другият основен въпрос за мене е самият спектакъл. Аз смятам, че др. Сърчаджиев се е справил измателно с тази пиеса, но за сега спектакълът е поднесен още в доста суров вид. Мисля, че след пет-шест дена, след десетина дена, спектакълът ще израстне още повече.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Още колко дни да се работи над него?

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Не знам точно како е насрочена премиерата.

В първото действие не можеш да видиш представен както трябва врагът. Няма време да се изкажа сега по този въпрос.

По второто действие във влака също така може да се послори както с автора относно това, защо от драматургическо гледище той трябва да развие действието точно в тунела и защо точно в тунела трябва да спре влакът? Защо не зад тунела или преди тунела? И каква връзка има това с конфликта? Може ли така да се получи по-подчертан конфликт?

Мисля, че това е един авторски похват със цел да се създаде едно по-голямо напрежение, едно по-голямо движение. Аз съм с убеждение, че ако влакът беше спрял извън тунела, щеше да бъде по-силна ~~тук~~ тягата, парата на локомотива. Сега по

Но една случайност се поставя този въпрос на раз-  
искване. И за това, по моему, това е един-вид, бих казал, драма-  
тургически похват на автора, който не постига особен ефект.

В първата редакция, до-колкото си спомням, влизат  
спираше на някаква височина, не в тунел. Във-всеки случай тук  
има едно нудно хрумване. Все пак режисьорът е успял да даде  
напрежението. Мисля, обаче, че още трябва да-се изна от мави-  
ниста, от главния герой - Георги локомотивиста, за да се получи  
повече въздействие, по-силно вътрешно изразяване. Миндов е от ония  
актьори, които могат да направят това. Действително ние виждаме  
у него, че той се възмущава, че се тревожи, но той може още да  
постигне в тази картина от актьорско гледище.

Калоянчев много допринесе за освежаването на  
картината, но мисля, че в третата картина има още да се работи  
от режисьора.

Ние не можем да разберем сега какви са отношенията  
между Георги и девойката. Любени ли са-тия двамата души или не са.  
Георги си има своята трагедия, но виждате, че това е още недоста-  
тъчно направено, за да се разбере точно какво е отношението му  
към нея. Сърчаджиев още не е успял да изясни отношенията между  
девойката и Елена, доцентката, която идва да помогне на-Георги.  
Тук трябва да се почувствува новото отношение към любовта.  
Девойката страда за себе си, без да може-да помогне на своя  
любим и поради това не може да се почувствува у нея едно ново  
отношение към любовта.

Разбира-се, тук и авторът е дал малко, но мисля, че  
при този малък текст, който е даден автора, може да се постигне  
повече в изясняването на тия отношения между Белма и-Миндов.

Не е изяснено-и какво-става в къщата на стария желез-  
ничар. На Гошо му е отнет локомотива - това е цяла трагедия, това  
предизвиква възмущение в къщата. "Майка му и баща-му се възмущава" и  
трябва зрителят да почувствува тази драма, тази трагедия, която  
става-в този железничарски дом. И тук е собствено центърът на  
писаната. Но става-съвсем друго, по-едно време даже там някой  
казва: "Давайте да отидем да полеем тази работа с Перуциенско вино".

Тая реплика, както и други нълком такива реплики, разливат действието, погубват напрежението в тая възбуждаваща сцена.

Тук от страна на режисьора е разкрита само сюжетната страна. Аз мисля, че тук има да се постигнат едно много по-голямо вътрешно напрежение и че трябва да се разкрие една много сериозна трагедия, един конфликт, който не е бил разкриван до сега.

Идва Лена, която трябва да помогне на Георги. И тук съм съгласен с Михо Величков и с Мицо Андонов, които говорики за фрагментарност в тая пиеса, за едно противодействие, тъй като тая пиеса е по-скоро илюстрационна. И не напразно др. Вабочкин я харесва. Той въобще има слабост към илюстрационните и външно действащите пиеси.

ОВАЖНА СЕ: Е-е-е!

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Може и без туй!

КАМЕН ЗИДАРОВ: Много силно е казано.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Така бѣше с "Лайциг", "Лайциг" е илюстрационна пиеса и както виждате в тая пиеса я няма драмата на др. Димитров!

КАМЕН ЗИДАРОВ: А "Дачници"?

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: За "Дачници" не спора, там работата е съвсем друга. "Дачници" е стара пиеса. Сега говорим за новите пиеси.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Случайно ли е това или не е случайно? Въпросът е стилистичен. Каква слабост има тук?

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Др. Вабочкин също хареса тая пиеса - казах защо.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Това не може да се дава като аргумент. Може да се спори с др. Вабочкин и да се твърди, дали е прав той или не е прав, дали е правилно схващан то му, но въпросът е тая пиеса каква слабост има.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Мисля, че в пиесата има много илюстрационност и от там иде нейната разкъсаност. Виждате, че от начало още героите не се ухж уясняват, не вървят и до последното действие се чува някакви драматургическото развитие на героите,

като например Йото-локомотивиста. Той е тъкмо за това, защото в този си вид пиесата е илюстрационна. Чак в четвъртата картина се постига вече действието. Чак тогава вече почваме да разбираме, че този девойна обича Георги, чак тогава виждаме нейните възмущения. Това обаче трябва да се покаже и в третата картина.

В петата картина, омаже, виждаме много неизяснени неща. Дали тая картина може да се поправи или не може да се поправи, не знам, но в нея виждаме редица неудачи. Тя става на двора, когато се урежда там вечерята. Георги е станал вече лауреат и пристига като такъв от средата си с др. Червенков. Но всичко, което е станало с Георги до тая картина, е взето от пиесата, то е станало в подтекста, а на зрителя се съобщават само фактите, които са станали. И цялата тая сцена съвсем прилича на сцената от "Цастие", когато Воропаев се връща, след като е разговарял със Сталин. Воропаев идва и съобщава на всички какво е преживял.

Разбира се, може и така да бъде дадена тая сцена, но без друго трябва да се даде малко повече възмущение, защото Георги идва от срещата си с др. Червенков, нещо особено за един железничар. За това дейте тук повече напрежение, повече възмущение. Тая картина трябва да се даде с повече възмущение, каквото настроение се получава, например, в картината, където старият железничар пее любимата песен на дядо Влатков.

Общо аз смятам, че в тая си вид спектакълът ще изиграе своята роля, ще постигне много по отношение нашата драма, по отношение приложението на съветския сит, от който трябва да се учим и се учим много, защото за нас съветската драма е образецът. Аз мисля, че с тая пиеса театърът ни ще има успех, поради новите проблеми, които се поставят на сцената, но мисля, че и критиката на тая пиеса ще бъде малко по-сериозна.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Смятате ли, че трябва да излезе тая пиеса в Народния театър?

СТЪСАН КАРАКОСТОВ: Да, аз казах, че пиесата ще бъде успех за театъра.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Успехът може да се обослеви от много неща. Но смятате ли, че трябва, че е правинно да се дава

тая пиеса сега?

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Да, разбира се. Но преди всичко аз смятам, че във връзка със самата пиеса ще се поставят много интересни въпроси, като например, въпросът за влиянието на други пиеси върху тая, какво е това влияние тук, като например, и въпроса как трябва да се учим от съветския опит — дали като повтаряме ситуациите, дали като взимаме буквално от вече играни пиеси, или трябва да взимаме само тематиката?

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Тоя трябва да бъде критерият.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Макар че има разкъсаност, фрагментарност в тая пиеса, както много правилно постави въпроса и Мицо Анденов, пиесата ще има успех. Но тук въпросът е, че този герой на труда става лауреат, а ние не разбираме какво става най-накрая на сцената. Едва при свършване на пиесата разбираме какво става.

В последната сцена, според мене, трябва да се внесе повече влияние между Георги и любимата му. Когато на сцената очакват Георги да се върне от София, където той се е срещнал с др. Вълко Червенков, трябва да се посочи, че всички го очакват с нетърпение. Действащите лица на сцената всички до един знаят, че Георги е вече лауреат, само ние, зрителите не знаем това!

Ако се позасили тая сцена, мисля, че пиесата много ще се подобри, независимо от въпросите за подоблето, които ще поставим.

Въобще тая пиеса ще бъде удин успех за театъра.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Кажете как трябва да подчертаем това — че хората на сцената очакват именно лауреат? Аз за сега нямам достатъчно сили и може би достатъчно опит, за да направя това, както вие го искате. Ако можеш да ми помогнеш по някакъв начин.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Не съм режисьор, за да ти давам задачи, но мисля, че сега в тая сцена няма онова напрежение от голямото събитие, което се очаква. А тия хора трябва да се възмущават. Др. Масалитинов тук може да ти помогне, защото той поставя подобна сцена. Спомнете си, например, сцената, когато очакват Воронаев, който пристига след сцената със Сталин. Един влиза, друг влиза, и всички живеят с една тревога, с едно влияние за очакваното

голямо събитие.

Подобна сцена има и в "Московски характер", само че, разбира се, мизансцена от "Московски характер" не бива да се повтаря. Трудното в нашия случай е това побратимяване между два съюза. Тук имаме една тържествена вечеря, на която ще дойде човек, който е бил при др. Червенков и вие трябва да намерите по-правилен израз, за да не се получи някаква обикновена вечеря. Ти си режисьор и ще си кажеш думата.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Там е работата, че не се казва нищо.

ГОЧО ГОЧЕВ: Искам да кажа няколко думи, за да допълня това, което каза др. Караkostов, защото неговите думи, като че ли, не се разбират правилно. Той каза, че спектакълът ще бъде успех за театъра. Сега той пак подчерта, че ние ще трябва да се учим от съветския опит, но че трябва да знаем как да взаимодействаме. Понеже др. Караkostов е по-добър последовател от нас, историк е на театъра, има по-добър опит от нас, познава добре всички съветски пиеси и ги анализира в нашето театрално училище, моля го да каже доколко в тая пиеса има плагиатство и дали наистина това е плагиатство или чисто и просто влияние.

Задавам този въпрос, защото именно тук ще бъде голямото злополучие за нас. Ако наистина се укаже, че в случая имаме плагиатство, това ще бъде крах за нашия театър, а не успех.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Да спрем тогава пиесата!

ГОЧО ГОЧЕВ: Въпросът е за степента на влиянието. От голямо значение е има ли плагиатство и да ни се обясни какъв процент е това плагиатство и до каква степен имаме само влияние. Могат да се кажат даже точно цитати от други пиеси, ако някой ги е забелязал. Можем дори да отложим сега това заседание, да пратим да ни донесат пиесите от съветски автори, за да кажем какво е туй влиянието - творческо ли е то, плагиотворно ли е, или не е благодетелно, без да говорим за Маяковски как той влияе на азърбейджанския поет. Това е съвсем друг въпрос, но тук думата е за това - добро ли е или лошо е влиянието тук. Ние трябва да поставим на дискусия тия наши проблеми. Едва ли само по повод



на пиесата на Вагенщайн - ще поставяме въпроса за злополучното влияние върху нашия театър.

Др. Панова правилно забелязва, че тук някои неудачи не могат да се дължат на плагиатство. Успехът или неуспехът не може да се дължи само на метода и на режисьора Сърчаджиев или само на играта на нашите студенти и актьори. Успехът зависи, преди всичко, от идеологичния материал.

КАМЕН ЗИДАРОВ: От самата пиеса!

ГОЧО ГОЧЕВ: За туй се поставя тук въпроса: до каква степен е това влияние? И ако е плагиат тая пиеса, какво трябва да правим?

СТЕВАН СЪРЧАДЖИЕВ: Това е правилно! Ако пиесата е плагиат, защо ще я играем!

-СТЕВАН КАРАКОСТОВ: Аз казах на Камен Зидаров, че тук се чувства майсторско влияние, че всичко е комбинирано. Така ли е, Камене?

/Камен Зидаров се смее./

Аз му казах това, нови моля да остана между нас тия работи, защото утре нашата партийна критика трябва да утвърждава тая пиеса, ако сега я приемем. Като я приеме Комитетът, критиците ще трябва да вземат също становище към нея и то трябва да бъде благоприятно. Не може след като пиесата бъде приета от Комитета, да се каже, че тя е неуспех.

Хоро Милев казва, че пиесата не расте. Верно е, че тя не расте, но не можем утре да излезем ние в пресата да сочим от къде са взети цели насажи, цели сцени. За туй нека сега сложим пръста в раната, да вземе думата и др. Вагенщайн и да каже и той, няма ли влияние в неговата пиеса от някои автори, до колко е благословно това влияние, до колко е случайно и т.н., до колко има тук плагиатство. Аз не мога да кажа сега това така, на случай, и за туй поставих въпроса има ли нещо общо тук в тая пиеса - отношението между двете жени - между Лена и Веса - и отношението между двете жени в съветската пиеса "Щастие".

Но нека кажем: и в нашия живот не може да има

такова отношения между две жени? Да, но те трябва да бъдат дадени малко по други яче, защото не са досущ еднакви. Иначе ще се получи само една сензационна критика за степента на влиянието и ще бъде много жестоко, ако стресим и ако трябва да ни дърпат ушите, откъдето трябва. Не бива да излезе работата така, както излезе с "От сега сердце". Може пък да събра и репертоарното бюро, както се случи с пиесата на Лозан Стрейков и да се повдигне отново въпрос за поправки.

- ПРЕД. ИСКРА ПАНОВА: Търмо по този въпрос си кажете думата. Нека Поставяме сега въпроса на дискусия.

- СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Нека др. Караkostов, който има доказателство за плагиатство, да ги изнесе сега тук.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Не съм казал, че има плагиатство. Не ми предписвай думи, които не съм казал.

- СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Предлагам сега да се изнесат сериозните документи, с които разполага Караkostов, защото няма смисъл само да се подквърля тук, а да не се доказаваме до край. Сигурен съм, че ще излезат такива документи.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: От къде си сигурен?

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Знаи, че ще търсим под вола теле!

МИХАИЛ ВЕЛИЧКОВ: Недейте говори така.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Нека Караkostов се изкаже сега, тук. И ако ние се убедим, че ще играем една пиеса плагиат, веднага ще я спрем, за да не направим по-големи пакости. Има такава опасност, съществува такава опасност, за това да сме наясно.

- МИХАИЛ ВЕЛИЧКОВ: Аз излизам с конкретно предложение: в днешното заседание да не приличваме разискванията.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: За пиесата ли? Или за спектакла?

- МИХАИЛ ВЕЛИЧКОВ: И за пиесата, и за спектакла. В това време да назначим комисия от двама-трима души, които да се поровят в материалите и след това да ни докладват тук след два-три дни. И др. Караkostов ще помогне. Да влезе в комисията и др. Гочев.

ГОЧО ГОЧЕВ: Няма обвинения за такова нещо, но кой каквото има да каже, нека го каже тук.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Ние смятаме спектакъла за готов и за това е поднесен на вашето внимание. За туй казавме, че тук няма да се изказваме, че тук само ние трябва да се изкажем, но до се отнася до пиесата, има наистина такава опасност, за която говорих другарите и особено др. Гочо Гочев, който изтъкна известни подобия, и която опасност бе малко повече подчертана от др. Каракостов. И щом има такава опасност в съзнанието на всеки един от нас, понеже има известни прилики с други пиеси, нека предотвратим едно по-голямо зло. Но аз трябва да кажа, понеже ми сме разглеждали пиесата в театъра, че в случая не може да се говори за плагиатство.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Никой не говори за плагиатство.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: И др. Каракостов не говори за плагиатство, никой не говори за плагиатство, а само се споменават някои пиеси, които навяват прилики с тая пиеса. Ние в театъра сме говорили по тоя въпрос и се знае, че това, което е направил вече впечатление, поради известно влияние, то е вече премахнато, както каза и Сърчаджиев. Поправките вече са нанесени в пиесата. Това вече идва да помогне на автора и ако той е бил под влияние, той може да се отдалечи от него.

Но и аз ще кажа това, което каза др. Мицо Андонев, както и др. Каракостов: едни и същи проблеми, едни и същи пречки, които срещат трудящите се в различни страни, не могат да не доведат до едни и също конфликти, до едни и също герби. Разбира се, известни неща у едни автори напълно наподобяват подобни неща от други автори, като например, награждаването на нашите герои на труда, които стиват при др. Червенков, награждаването им и в Съветския съюз, като например Веронаев, който стива при др. Сталин. Това е така и то бе изтъкнато от др. Каракостов. Него не може да не го видиш и в тая пиеса. И наистина, къде ще отидат нашите първи хора в такъв случай, ако не при др. Червенков.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Самото това не е опасно.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Става дума за еднакъв текст, за еднакви положения.

-ФИЛИП ФИЛИПОВ:Аз съм убеден, че тук не съществува взаимстване на текстове, защото Вагенщайн е културен човек.

- СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Карагостов каза, че има цели сцени взаимствани.

СТЕФАН КАРАГОСТОВ: Не е верно. Не съм казал такова нещо.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Има стенограф! Стенограф има!

- ФИЛИП ФИЛИПОВ: Например, репликата от "Макар Дубрава" я има и тук. За нея др. директор на Народния театър каза, че който автор пише на такава тема, пак така ще я напише и не може да не влиза в устата на един стар човек тия думи - че ще дочака комунизма

Аз мисля, че това, което предлага др. Величков е много хубаво: нека сега да не се приема окончателно, а трима или двама души да прегледат отново тия пиеси. Става дума за пиесите "Щастие", "Макар Дубрава" и "Зелената улица". Но предварителното да ви каза, че няма да се открие никакъв взаимствен текст.

ПРЕДС. ВСКРА ПАНОВА: И трите пиеси нали са поставени?

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Може да има известно навиване на образите, може да има известни навици, подобни идеи и т.н., но плагиатство, взаимстване на текстове няма да намерите.

КАМЕН З ДАРОВ: Това не е плагиатство.

- СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Когато обвинявали Молиер, че краде от Пиафт, от Нько... , той им отговорил с една хубава французска поговорка за изкуството: "Вземам хубавото, където го намеря!" Векове се минаха от тогава и някой до сега не се е сетил да обвини Молиер в плагиатство. Този случай го вземам само-за пример, а какво имаме сега? Каквито проблеми съществуват в българския съюз, такива съществуват и в Чехословакия, и в Румъния, и в Китай, и у нас. Въобще във всички страни с народни демонстрации. Аз съм чел подобни пиеси и от Полша, и от Чехословакия и виждам, че все една е тематиката, че героите си приличат, че сюжетите са едни и същи.

КОРО МИЛЕВ: И Заслонов, и Суворов, и други съветски

автори засягат същите теми.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Друг някой да се изкаже по този въпрос? Ако има някой да каже нещо ново по предложенията или да направи някой отсичания, нека вземе думата. Желая ли някой да се изкаже по предложението на др. Сърчаджиев, или по-точно, по предложението на др. Величков?

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Относно материалите за плагиатството.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Или пък върку допълнението на др. Филип Филипов - да преустановим днешното заседание, като днес се изкажем само върку постановката, дали е готов спектакълът, а след това в друго заседание да изслушаме заключението на комисията, която ще изберем.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Трябва предварително да се знае, че няма да се открие взаимстващ текст. Тогава да видим има ли смисъл да избираме комисия.

ГОЧО-ГОЧЕВ: Пом главният режисьор казва така, трябва да приеме, че е така.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Аз не съм преглеждал-тия материал. Предполагам, че др. Вегенцайн няма да вземе текст буквално от друга пиеса. Той е грамотен човек, интелигентен човек и е срамно да се допуска такова нещо. Той каза, че не-познава пиесата "Щастие", пиесата "Макар Аубрава" и следователно, не е могъл да вземе от там текстове изоснова, буквално. Може ли да се говори така? Нека др. Каракостов се доизкаже.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Нека др. Каракостов каже, как точно разбира това влияние и как ще го изрази в своето съзнание, предстои да излизане със статия в пресата по тази пиеса.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Не съм мислил по този въпрос.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Като автор на едно такъв разглеждане на влиянието, как ще го изтъкувате в случая.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Изглежда, че аз не съм добре разбран. Аз поставих въпроса така: когато Воронаев се връща от Москва, трябва ли да каже той същото това, което го казва, например, Волошин от другата пиеса и не трябва ли подобни неща да

се казват по друг начин. Аз ви дадох причера със Саамед Воргун, който като се връща от Москва, не повтаря казани неща от Маяковски а употребява съвсем друг метод, съвсем друг начин. Той казва на американците: "Слънцето не е малко, - за да го турим в джоба си".

След това изказах мисълта, че с тая пиеса се поставя въпроса как трябва да се учим от съветската драматургия - дали известни наши сцени трябва да бъдат изразени с наши думи, - дали ще бъдат предадени оригинално, драматургически или ще взаимодействат тези сцени от съветски автори. Въпросът е до колко ще бъдат предавани тия сцени с известни взаимодействия, с известни прилики. Като например; правилно е, че Макар Дубрава ще има да доживее до комунизма, както и нашите герои ще имат това, но въпросът е ние как да го изразим. За това става дума.

Значи тук имаме еднакви драматургични ситуации, имаме едни и същи сцени. Но въпросът е дали те трябва да се разрешават по едни и същи начин. Например, в "Зелената улица", - съветската пиеса, между героите става дума за вестници, за вестник "Труд", във връзка с даващото сведения на шпионажа, а в пиесата на Вагенщайн ставаше дума за швейцарско списание:

АНЖЕЛ ВАГЕНЩАЙН: Няма такова нещо.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: В екземпляра, който съм чел, става дума за такова списание.

АНЖЕЛ ВАГЕНЩАЙН: Грешил. Нищо подобно няма.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Става дума, че чрез швейцарско списание му се изпраща шифъра.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Така е. Обаче това положение абсолютно не прилича на другото.

За мене сега е по-важен въпроса за спектакла. Аз вече направих няколко бележки за спектакла - за отношенията между Георги и неговата любима Веса, за новото отношение между младите хора в третата картина.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: По това не става спор.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: На края не исках да се изказа за

играта на Лео Конфорти, за това нека се изкажа сега.

Той е талантлив актьор, но тук не ми харесва в ролята на бащата на Георги Живков. Той прави неговия образ много дребен, много принижен, изобщо - пенсиониран железничар. А все пак той железничар е участник в железничарската стачка в 1919 година. Той е един жизнен човек, но тук образът му не е жизнен.

Не знам какво мисли режисьорът, но аз не мога да приема образа, който ми дава Конфорти за стария железничар Живков. По-скоро смятам, че тъй както го дава Конфорти, той прилича на един дребен продавач на семки, отколкото на един босв железничар от 1919 година, особено в онай хубава сцена, когато той пее на инженер Михайлов любимата песен на дядо Благосен.

Изобщо този образ трябваше малко повече да излъкне. Трябваше да бъде направен малко по нашенски.

Това са моите препоръки за спектакла. Въпросът за влиянието в тази пиеса още не е ясен за мене. Аз казвам, че в този вид тази пиеса както е, ще бъде успех за театъра, но за мене изобщо и въпросът за влиянието, понеже виждам повтаряне на известни неща. Значи, трябва да се направи проучване, сравнение. Обаче заявявам, че безспорно има повторение на редица ситуации - подчертавам, ситуации от други пиеси.

КАМЕН СИДАРОВ: Другари! Пиесата "По московско време" е една съвсем нова пиеса у нас, със съвсем нова тематика, каквато не е била третирана до сега от нашата драматургия - пиеса за нашето трудово семейство, пиеса за предектството, пиеса за внедряването на съветския опит, пиеса за положителните герои.

Трябва да кажа, че съвсем умишлено Народния театър е едвалинирал в пиесата ролята на врага, на инженер Савов, като я поставя на заден план. Съвсем нарочно ние сме поставили положението така, че трудностите тук да идват не от врага, а от самите герои. Ние имаме в тази пиеса цяла група положителни герои, честно вилетени в трудовия процес, в преодоляването на редица трудности. За пръв път имаме на нашата сцена такава пиеса със цяла група от положителни герои, които имат задача да преодоляват трудностите. Нас не ни е било нужно в тази пиеса инженер Савов, врагът, да се

свързва с английското или с американското разузнаване. Във всяка пиеса не е необходимо да става това. В тая пиеса се поставя въпроса за използване на нигритните възгледи и конфликти може да бъде изграден на основата на техническата неопитност на нашите хора. Ето къде е тук основният конфликт в пиесата и за това врагът инженер Савов е на заден план.

МИХАИЛ ВЕЛИЧКОВ: Но и така този образ не е истинен. Не-добре е да го махнете.

ГОЧО ГОЧЕВ: Този образ е загадка.

КАМЕН ЗИДАРОВ: Верно е, че в тая пиеса има навей. От къде идат тия навей? Идат от съветските пиеси! И дай Боже да е така! - Да идат от съветските, не от западните пиеси.

Може ли да се говори за плагиатство? Аз главата си залагам, че тук няма плагиатство. Не-може един Вагенщайн, не може един комунист да преписва, да плагиатства. Тук намеците на Карагостов са неправилни.

СТЕФАН КАРАГОСТОВ: Ситуации се повтарят.

КАМЕН ЗИДАРОВ: Какви ситуации има, които се повтарят?

СТЕФАН СЪРЧАЛКЕВ: Тия ~~класически~~ ситуации са общи за всякъде.

КАМЕН ЗИДАРОВ: Тая ситуация <sup>между</sup> Лена Горелова и Веса, между "докторката" и любовницата на Георги Кивков, тая малка сцена на ревност може да се срещне може би и другаде, но Вагенщайн не по шаблонни начини разкрива отношенията между тях, когато Лена обяснява на Веса, че напразно я ревнува от Георги, като ѝ показва едно портретче на мъжа и на детето си. Това е направено много тънко, много умно. - С това тя ѝ казва: аз съм женена и ти напразно ми се мусии тук. Тая сцена е много тънко направена.

А какво имаме в "Иванко Лубрава"? Там героят иска да докаже комунизма. Ами че и наш човек като Кивков не иска да докаже комунизма! За това Вагенщайн казва в пиесата, че-ние сега гоним социализма. Разбира се, Вагенщайн може да махне тия думи и всичко ще се спаси, няма да се говори за влияние. И много ми е чудно,



че Вагенщайн е поставил именно тия думи. По-добре беше да останат само думите относно построяването на социализма у нас, а дали тоя старец ще доживее комунизма, то е друг въпрос и целия тоя пасаж можеше да отпадне.

Казаха, че в тая пиеса имале мизансцен от "Московски характер". Могат да се намерят и в други пиеси дори сцени от "Евгени Онегин", подобия с "Дванайсетте стола", но това съвсем не значи, че тук имаме плагиатство. Никому няма да иде на ум, че тук се отнася за преписване. Това е възможно, но това са малки, дребни работи, които са съвсем неизбежни при творчеството.

Могат да се махнат някои неща, за да изчезне всякакъв следа от навен, но пак казвам, че да минаме навен от съветската драматургия, това е чест за нас. Нека тия навен да са от съветски автори — дай Боже да е така, нека все от там да се учим, а-же да не е от другаде. Нека да вземаме поука от съветската драматургия.

Каза се, че имало подобия-же с пиесата "Зелената улица". А колко грешки и колко слабости има в тая пиеса. Я ми я дайте да ви покажа с какви неща си бържаме главата от миналата година, когато навислихме да поставяме тая пиеса тук. Тя е удобна за малката сцена и ще видите колко схематична пиеса е тя, колко слабости има и къде по-назад тя стои от пиесата на Вагенщайн, която повече възнува, защото тя носи само наша, българска атмосфера и в това отношение стои много високо.

Та по въпроса за подобията, аз казвам: айколасун на автора, че е останал при тия навен от съветската сцена и успя да създаде българска атмосфера, че можа да създаде такива наши герои.

Верно е, че Миндов, който играе Георги, както и Калоянчев, който играе Мухата, както и бай Илия имат малко нужда от грим, но това са дребни неща.

Признавам, че пиесата има драматургични слабости. Верно е, че драмата става повече зад кулисите, а че на сцената само се докладват промените, станали с героите. Но я ми кажете, колко наши драматурзи се справят с тези въпроси? Колко от тях разкриват драмите на сцената? Там където на автора не стигат

сцените, за да ебрисува героите с действие на сцената и да предаде станалите събития, там повече се довлдава това, което е ставало.

Но има и съветски пиеси тамна.

Аз не смятам, че тая пиеса е илюстративна. Има, обаче, някои сцени, в които може да се доразяснят някои неща с малки реплики. Като, например, случая с инженер Михайлов, който преодолява разбиранията си и тръгва да помага на младите железничари.

Съгласен съм, че сцената, в която Георги се връща след срещата му с др. Червенков, прилича на сцената с Воропаев, но каза се вече, че нашите герои на труда няма "да ходят да ходят" - не ходят при др. Червенков, както в "Съветския съюз отива" при Сталин и т.н. Аз знам колко се е старал Вагенщайн да не прилича тая сцена с Георги на сцената с Воропаев и за това Вагенщайн с три-четири изречения ликвидира тая сцена. За това тая сцена не прилича на сцената с Воропаев. Знаете, че Воропаев в цялата сцена разказва - дава подробности за разговора си със Сталин, разправя ни за кого е питал и "е го питал": "А за мене пита ли Сталин" и пр.

В същност драматургически това е най-слабата сцена от "Частно". Това е една страшна сцена, но тя благодарение на Иван Димов, се държи. Ако не беше този талантлив актьор, тая сцена ще рухне. Благодарение на това тая сцена възмужа, благодарение на това тя е спасена и има успех, защото се изнеса от голем актьор.

Но Вагенщайн знае какво значи да разказваш в пиесата - какво е станало зад завесата и колко е опасно туй. И тъкмо за това Вагенщайн е кратък в тая сцена - дава само две-три изречения и - трак!, и сцената свършва. И следователно пада обвинението, че туй има навен.

Може би има сходство, може би има паралел, но за плагиатство не може да се говори.

Съгласен съм, че по тая пиеса на Вагенщайн ще има спор, защото всички наш и пиеси се подхвърлят на големия критика. Обаче няма да - ние се учим. Тая пиеса има слабости, но ние казваме, че тя има известни минимуми от положителни качества. Тя може да върши положителна политико-обществена работа. Тя може да помогне на нашия транспорт, който се нуждае от логични възгледи. Тя може да помогне на тая борба, която води Министерството на транспорта за въвеждането на логичните възгледи като гориво. И тая пиеса ще помогне не само на транспорта, но ще помогне въобще на нашето

общество, не помогне на нашите хора изобщо да се отърват от своите слабости, да се жъпкват въоръжат с повече сили за борба с преияствята.

Важното е, че тая пиеса не изгълни своето предназначение. За нас е важно дали се вълнуват хората. Вълнува ли се публиката от нея? Вълнува се. Плаче ли? Плаче. Ето къде е за нас мърката и за това ние поставихме тая пиеса.

А има не може да се каже същото и за други някои пиеси! А какво представлява, например, пиесата "Уино от 88 паралел"? Отговаря ли тя на всички изисквания на класическата драматургия? Нищо подобно! Но въпреки това ние извършихме с нея една много важна и положителна политическа и навременна обществена работа. Тъкмо за туй ние я поставихме.

За туй сега такива пиеси ни трябва! Такива пиеси под- помагат нашата Партия, подпомагат правителството, за да изпълняват големите задачи, които лежат пред тях.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Как говореше ти по-рано за тая пиеса а как говориш сега? Изглежда, че се трезвили от нещо, за туй така говориш!

КАМЕН ЗИДАРОВ: Аз не скривам нищо от недостатъците. Дойдоха оня ден работниците от транспорта да гледат тая пиеса и я одобриха. Трябва да чуете как трезво разсъждават тия хора по тия въпроси.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Но съгласен ли си, че Георги Жижков след като е станал лауреат и нашите хора го чакат да се върне от сруцата му с др. Червенков, трябва да бъде очакван с вълнение от тия хора? А това не е дадено в сцената както трябва. Това е чисто постановъчна работа.

ПРЕДС. ИСКРА ЯНОВА: За това не говори.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: За това ми е думата.

ПРЕДС. ИСКРА ЯНОВА: Има думата др. Веселин Николов.

ВЕСЕЛИН НИКОЛОВ: Другари! Аз смятам, че тая пиеса е успех за нашия театър. Тя засяга проблеми, взети от живота и които

възбуждат нашите хора.

Аз също така схващам, че в тая пиеса има известни сходства с някои съветски пиеси, но тия сходства, които се явяват, са по необходимост, тъй като е сходен съветският живот с нашия живот. Преди всичко нашите хора израстват като съветските хора, нашият живот се изгражда по пътя на съветския. Съветските хора и нашите хора се възбуждат от едни и същи проблеми, те имат едни и същи мечти, те живеят със същата любов към своята родина.

Но аз смятам, че въпросът, който-бесповдигнат-най-напред от др. Гочев и който след това бе размит и от др. Караkostов, заслужава да се направи една проверка. Но както казах, тоя въпрос аз така го схващам - че това сходство между съветските и наши пиеси се дължи не на едно взаимстване на текста, а на сходството на нашия живот. Казват на нашите хора прилича на живота на съветските хора. Нашите хора започват да израстват като съветските. Но ние не бива да ренаваме сега наизуст, че тук има плагиатство, грубо взаимстване и преписване на текстове. Ние по начало приемаме, че е възможно да има еднаквост на положенията, но трябва да се види в какво се състои точно работата.

Но не считам от друга страна, че е необходимо това, което предложи др. Величков - да изберем комисия от трима души, която да прегледа тая пиеса и съветските пиеси и в едно идно заседание да ни докладва. Мисля, че не е необходимо да има едно ново заседание. Най-добре щ е да се назоварят няколко другари да направят известни сверки и щом като действително се укаже, че има взаимстване, да се направи доклад, където трябва и да се каже за какво се отнася - за преписване ли изцяло или за подобие на ситуациите. Във всеки случай да се провери дали е верно това, което се каза тук - имало преписване от съветски автори.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Но сега това тук никой не го е казал.

ВЕСЕЛИН НИКОЛОВ: Смятам, че ако така решим, ще бъде по-добре. Иначе много ще се продължи търсенето и в края на краищата това представление, вместо в един успех, ще се превърне в неуспех за театъра. Веднъж поставен тоя въпрос, ние не трябва да го стигнаваме току така, но и не бива да се бавим много с него.

- Искам да изтъкна една слабост на пиесата, на която най-напред трябва да се обърне внимание. В пиесата все пак е даден врага, но той не действа достатъчно. Все пак получава се поражение. В нашия транспорт ставаха някои несполуки, особено поради това, че на чело на това Министерство за известно време стоеше един враг. Всички трудности и неуспеха идваха от този враг. Инодега се намираше в един такъв период на развитие, когато у нас протича една ожесточена класова борба. Врагът се намира в нашата страна преди всичко, но той идва и от вън. Това не е никакъв шаблон, но тъй като това не го виждаме достатъчно в пиесата. Иначе шаблон не е това, че Фитовци всеки ден ни изпращат диверсанти. Диверсанти ни изпращат и от монархо-фашистка Гърция. Всеки ден идват врагове в нашата страна, които се свързват със своите ортаци вътре в страната.

- Аз смятам, че не би било правилно, ако въобще ръководството на нашия театър реши да приеме тая роля на врага и да започне да изгражда пиеси, спектакли, в които да има само положителни герои, само положителни наши хора.

Смятам, че е установено какво само положителни герои може да има в съветското общество, което е здраво сплотено и в своето морално-политическо единство. Това единство е движещата сила на съветското социалистическо общество. Обаче ние не сме на такъв етап на развитие.

Според мене тая пиеса носи този основен недостатък, защото в нея е даден един враг, който действа много скрито. Тук е даден един враг, който много малко се отличава от другите хора. И тъй като поради това нашите хора, които имат рутина, които са неопитни, не могат да заловят този враг, не могат да го разкрият и не могат да извършат действия, които да спънат действията на врага. Или поради неопитност те могат да извършат действия, които в същност да спънат въвеждането на новите почини, а в случая - въвеждането на индустриите външна.

Това не е дадено в пиесата достатъчно ясно.

Искан да забележа също, че върху постановката не е

работено достатъчно. Аз не знам дали актьорите нямат възможност да дадат много повече, но личи, че малко е работено, за да може да се развие това, което е дадено в текста, да бъде внесено то както трябва.

В пиесата има известни места, които трябва да звучат по-силно, за да ни се помогне да разберем същината. Например, в първата картина инженер Михайлов казва на инженер Савов: "Аз не съм като тебе. Аз имам мнение и не се страхувам да казвам своето мнение."

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Конкретно какво помагате - да стане преработка на пиесата или да се отложи за по-нататък тази преработка?

ВЕСЕЛИН НИКОЛОВ: Във всеки-случай смятам, че не може да се въвежда нов текст. Мисля също, че това, което каза др. Мицо Андонов, е уместно, в смисъл ако могат да станат някои поправки и ако режисьорът има време до премиерата да поработи с актьорите, да станат тия поправки. Особено може да се поработи с ролята на инженер Савов.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Трябва да се акцентират някои неща.

ВЕСЕЛИН НИКОЛОВ: Могат и да се досточият някои подробности, за които има материал в текста. Има още някои дребни неща, които не са забелязани и поради това някои образи остават неясни.

ГОЧО ГОЧЕВ: При този текст и режисьорът не може да помогне.

ВЕСЕЛИН НИКОЛОВ: Относно изграждането на образа на партийния секретар. Аз съм напълно съгласен с това, което каза др. Михаил Величков. Но има да направи още две бележки за някои неща, които могат да се поправят. В първата картина, където се явява партийният секретар, когато той според текста отказва да разреши опитите с-лигнитните възглед, мисля, че може да стане една поправка. Партийният секретар трябва да насърчи тоя хубав почин. На пръв поглед, така както е дадена сега тази сцена при изпълнението на др. Раданов, като че ли действително партийният секретар става сизрачка на тоя почин.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: И се нарежда към другата група, която е против почина.

ВЕСЕЛИН НИКОЛОВ: Образът му е даден сухо. От този партийен секретар няма загриженост за това голямо дело. Като че ли той не се възмущава от нищо.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: И не се чувствава възможността той да се коретира скоро.

ВЕСЕЛИН НИКОЛОВ: Защо трябва този партийен секретар да отрязва изведнъж един такъв почин?

СТЕВАН СЪРЧАЛИКОВ: Това е моя грешка.

ВЕСЕЛИН НИКОЛОВ: Той отказва изведнъж, и това буди съмнение. Какво трябва да мислим ние за един такъв партийен секретар. Тук има един много възмущаващ момент, който не е съответно акцентиран. Ако текстът е лош, той не може да отпадне, но фактът е тук, че няма никаква връзка между почина и поведението на партийния секретар. Няма логика в неговите действия. За това Веса му казва: "Ти си против, но аз ще поставя въпроса в партийното бюро". А тъй като това дава повод за отнемане локомотива на Георги. Ние дажне знаем дали Веса е член на Партията, а слушае, че ти смело казва, че ще повдигне въпроса за разглеждане от партийното бюро. За това зрителят почва да мисли, че и партийният секретар има голяма вина за задържането на почина на тия новатори. Един обикновен човек може ли да каже на партийния секретар, че ще постави въпроса за него пред партийното бюро, щом като той така действа. Това е заплаха за партийния секретар. Но тая реплика не е толкова нужна, защото тя може да забърка нашето разбиране за партийния секретар.

КАМЕН ЗИДАРОВ: Знам, че и в транспорта има такива ярки класови врагове, но ние вече на тая тема имаме друга пиеса. Нещастното на театъра е, че има две такива пиеси на една и съща тема. Поради това искаме да ги разделим, защото иначе има повторение. Искаме двете пиеси да са различни.

ГОЧО ГОЧЕВ: На пук на живота!

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Коя е другата пиеса на същата тема?

КАМЕН ЗИДАРОВ: Пиесата на Лован Стрелков. Тия работи идат отъкъм!

ГОЧО ГОЧЕВ: Некаго да измените на живота, понеже ви идвал  
все такова пиеси.

КАМЕН ЗИДАРОВ: Искаме да прекършим тук тежестта - върку  
трудовете хора. Имена вече друга пиеса смятаме борба в транспор-  
та, а в тази пиеса искаме да изтъкнем положителните герои, хората  
на труда. Разбира се, ние можем да премаршираме инженер Савов през-  
сцената като арестуван, за да види публиката, че врагът е кванат,  
че той човек го арестуват.

ГОЧО ГОЧЕВ: Това ще бъде много кратко.

КАМЕН ЗИДАРОВ: Но трябва да се знаят и съответният  
текст, за да се разбере, че той вреди осезателно. Обаче тъй  
тоя въпрос е изяснен в пиесата на Лозан Струнгов. Това, което се  
иска, вече го играе в Лозанотавата пиеса, а именно изобразяването  
на един враг в транспорта, който спъва плана.

МИХАИЛ-ВЕЛИЧКОВ: Не може ли диалогът между партийния  
секретар и инициатора да влезе в четвърта картина, да се посправи  
малко и да се разбере всичко, както трябва?

КАМЕН ЗИДАРОВ: Няма време за виждането на голям  
диалог. Трябва само малко нещо да се добави в четвъртата картина  
и всичко ще се изясни. Авторът трябва да помисли малко нещо още.

МИХАИЛ-ВЕЛИЧКОВ: Трябва да се доосигни и съдбата на  
Веса в петата картина. Тя партийна членка ли е?

КАМЕН ЗИДАРОВ: Очевидно, че е партийна членка, щом като  
може да каже на партийния секретар такива думи.

ИРИДА ИСКРА ПАВОВА: Може да не е партийна членка и  
пак да ѝ ги каже.

ГОЧО ГОЧЕВ: Зрителят недоумява какво собствена става  
там. Тя е негова другарка, а той не разбира какво трябва да прави  
макар че тя му казва изрично какво е длъжен да прави. Партийното  
бюро е решило да се прави опит с литературните възгледи, а той прави  
съвсем друго. Защо трябва зрителят да бъде поставен в толкова  
недоумение?

МИХАИЛ-ВЕЛИЧКОВ: В този диалог там може да се направят  
оценка на партийния секретар. Държавното му трябва да бъде ясно



оде от първата картина. Ако стане тая поправка, с един куршум ще се ударят два залка.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Ще му дам съвсем други задачи и той ще се промени още в първата картина.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Това значи е в подкрепа на думите на др. Николов.

БОРО МИЛЕВ: Идва ми на ум репликата в последното действие, когато се казва за Савов, че той за дълго няма да бъде между железничарите. Това дезориентира хората. Имена, че тази дезориентираща фраза трябва да се махне, защото все пак той ще бъде между тях, щом като за дълго няма да бъде между тях.

ГОЧО ГОЧЕВ: Това е зле насочващ текст.

ИВЕЯ. ИСКРА ПАНОВА: Ние намаляхме. И няма кворум. Къде отидоха членовете от Художествения съвет? Къде са режисьорите?

ГОЧО ГОЧЕВ: Всички се измъкнаха - и Зорка Борданова, и Филип Филипов.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Художественият съвет много особено разбира задачата си - че като утвърди една пиеса, няма повече работа по нея. Другарите си мислят: ние утвърдикме всичко, а след това казваме, правете каквото щете. Ако се интересувате за нашето мнение, прочетете протокола на Художествения съвет, за да видите какво сме говорили. Представителките на артистите ги няма. Защо напуснаха заседанието?

КАМЕН ЗИДАРОВ: Не съм разрешил никому да отсъства, освен на Масалитинов, който сега репетира "Хернани" от Юго. На другите не съм разрешил да напускат.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Защо излизаша? Не не трябва да излизат, докато заседаваме. Моля втори път това да не се повтори. Няма да разрешаваме въпросите с авторитет, особено когато се разделят мненията на някои другари. Може мнението на всекиго да бъде полезно. Ползвам се от случая да повторя това, което току що казах: не може Художественият съвет да разбира така задачата си - че той си е свършил вече работата по тая пиеса, или протокол, ако обичате свърете си вашето мнение с този протокол и толков! Членовете

на Художествения комитет трябва да присъствуват тук. Може да не взема всеки от тях думата поотделно, за да излага своите съображения, задо е приел вече пиесата, обаче те трябва да присъствуват тук, когато режисьорът и авторът ще дават кратка информация за преценка, за собствената работа в театъра, когато ще бъдем информирани ние. Те трябва да видят дали правилно се отразява тук единното мнение на Художествения съвет. Мисля, че тия хора трябва да участвуват тук. Иначе няма да има пълноценно обсъждане.

**КОРО МИЛЕВ:** Иначе и **Ивжски** в Комитета можем да обсъдим въпроса.

**ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА:** Другаря Рубен-Левин иска да се отнасяме сериозно към тия въпроси. От тях се интересува и др. Червевков. Ние трябва да дадем пълна преценка на постановката. Иначе ще отнесем въпроса пред отговорните другари.

Сега предлагам да продължим изказванията; Ако има други другари желаещи да се изказват, нека вземат думата.

**КАМЕН ЗИДАРОВ:** Не познавам много добре пиесите "Макар Дубрава" и "Щастие". Но пиесата "Зелената улица" познавам добре. Тия пиеси са написани на такава тема, че не може да няма паралел или нещо подобно между тях.

**ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА:** Има думата др. Вагенщайн.

**АНЖЕЛ ВАГЕНШТАЙН:** Другари! Много правилно се постави тук въпросът на разглеждане. Не мисля, че нечестно са постъпили другарите, които повдигнаха тук въпроса за влиянието. Добре направиха, че не го премълчаха, за да се види дали не съм събрал нещо.

Аз предварително изолирам въпроса за качествата на пиесата. За мене безусловно е ясно, че след като толкова месеци минаха откак аз направих последния вариант на тая пиеса, могат да се посочат някои недостатъци, освен тия, които се посочиха, които ще се отнасят до съдеството на материята, до композицията, до драматургичния конфликт; до художествените качества на диалога, до типизацията на героите и пр.

Явно личат някои недостатъци. Това вижда самият автор, като седне в салона. Товава той съзира, че съвсем друго е

това, което той е написал на машина и което той е дал на театъра, а съвсем друго е това, което той си е представял и което сега хората критикуват пред него.

На въпроса за недъзите на пиесата, аз отговарям така; пиесата има много недъзи. Тук сега има един сериозен въпрос за влиянието.

Другари! Има влияние - нека така да го наречем - от три вида. Има едно просто влияние, или, нека така да го наречат мизансцен. След това има взаимстване и най-накрая има плагиатство.

По този въпрос искам да кажа преди всичко едно лично мое убеждение. И ви моля да ми повярвате, че сега не искам на всяка цена да защитавам моята пиеса. В настоящия етап, когато аз още не съм се поучил от големите поети и автори, както се е поучил азърбејджанският поет от Маяковски, когато аз правя още своите първи крачки в кино-драматургията и в драматургията, мисля, че не бива да се размахва страшно пред мене плахието на това влияние.

Могат да ви съобщат, че в нашата сценарна комисия, където работя от толкова време, се получават много сценарии, в които се чувства винаги едно влияние. В многото сценарии, които получаваме, няма нито едно, в което да не се чувства влияние. И колкото по-силно е влиянието на съветската драматургия, толкова по-добре, защото толкова по-слабо е влиянието на американската драматургия. Толкова по-добре е да имаме съветско влияние, да имаме за пример съветската драматургия, отколкото американската.

Но ще дойде момент, когато майката няма да държи детето за ръце. То смело ще проходи. Дай Боже, да дойде по-скоро времето, когато то ще проходи само!

Но този процес е естествен и закономерен при този етап на развитие на нашата драматургия и на нашата литература въобще.

Друг е въпросът за реминисценцията. Тя е втори тип на влияние: Реминисценция ли е, когато несъзнателно вземаш нещо от друг автор? Всяко произведение се ражда, и неговият автор винаги е със съзнанието, че той създава нещо свое. Могат да ви дам един пример от историята, когато Густав Вайда е съчинявал цяла

една проза, писал в стихотворения за своята любима, казвич се е, а когато се вижда какво е написал, указва се най-подир, че той е написал нещо като втори "Евгени Онегин" на Пушкин. А това творчество е било за него цяла мъка. В това отношение не трябва да има съмнение.

Безспорно тук имаме случай с реминисценция. Значи реминисценцията е една честна кражба, добросъвестна кражба.

По въпроса за влиянието можем да спорим. Тук сега се обсъжда моята пиеса. Аз не мога да кажа, че се срещвам от това, че съм бил под съмнение под съветско влияние, защото както в тази пиеса, така и в две други сценарии, които сам написал и които сега се снимат, безспорно се чувства извънредно много силно влиянието на съветската кинематография преди всичко.

Но аз трябва да си направя самокритика, че не познавам добре съвременната съветска драматургия. Познавам само ония пиеси, които съм виждал на сцената. Аз въобще не чета пиеси. Трябва да призная, обаче, че има едно силно влияние на киното върху мене, върху това, което пиша.

Но въпроса за влиянието е съвсем различен от въпроса за приликата. Влиянието може да се отрази в известен смисъл косвено на дадено творба, без човек да го почувствува непосредствено.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: И в метода на работа може да има влияние.

АНЖЕЛ РАГЪНЦАЙН: Безспорно и в метода, и в атмосферата, и в духа на работата може да има чуждо влияние. И то може да се отрази така върху образите, че те да се откъснат от своята национална почва до такава степен, че да престанат да бъдат, например, български образи, а да приличат на руснаци.

В тази моя пиеса има недостатъци, които аз се старая да коригирам. Но трябва да ви кажа, че когато пиша или когато се разхождам и мисля върху диалога, не знам защо, но аз го пиша този диалог или го мисля все на руски.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Това личи и от езика на пиесата на няколко места.

АНЖЕЛ РАГИНЕАЙН: Така е. Аз не мога другояче да мисля дваного, освен на руски. И това е може би за туй, защото бях принуден да пиша сценарий на руски, колкото и да ми беше беден речника. Имам тоя лон недостатък и поради това може да се получи в шисетата лона речова пострѳйка.

Но има и друг въпрос - за приликата. Когато приликата е съвсем очевидна, тогава може да се дублират две сцени. То е тогава, когато дадена сцена не произтича от това, което става в нашия живот. Тогава ще има еднакви сцени, приликата е досадна и ние с това трябва да се борим.

Но има и втора една страна на този въпрос. Не ми разказа един-случай. Един-другар представи един много добре написан сценарий. Когато прочетох тия сценарий аз му казах, че същото го камирам в съветския филм "Срѳча". Тоя филм още не беше дошъл още тогава у нас и беше положително, че тоя автор не беше гледал тоя филм, не можеше да познава, положително нямаше от къде да познава, това произведение на съветската кино-драматургия. Тоя филм дойде след шест-седем месеца у нас и можеше да бъде виден самия филм, но авторът не можеше да прочете сценариято, - понеже сценариято не филма на се печатнотдел.

Когато тоя автор видя филма, той се уплаша. Но аз го успокоих като му казах, че могат да се раздат едновременно и съвършено естествено-такава-еднакви неща. Цели-сцени, цели епизоди просто си приличат и то така, че като гледате филма ще кажете, че авторът на второто сценарийо просто е гледал самия пръв филм и е преписвал от него.

Ето че тук се явява също тоя проблем за подобие, за творчеството в еднакъв етап. А тоя автор беше обиколин много места, беше живял между самите хора и е сигурно, че той много честно е написал това сценарийо въз основа на това, което е видял у нас. Въпреки това сценариято твърде много приличаше на филма.

В сценарията комисия се получи едно сценарийо от Христо Ганев със сюжет за живота на нашия поет Никола Банцаров. В него има една сцена, която представя уволнението на работниците. Това

сценарио е одобрено и е прието в Москва, но преди два месеца в Москва Художествения съвет гледа и одобрява един чехски филм, който буквално по същия начин е разработена драматургически с уволнените работници, съвсем еднакво звучат двете сцени от българското сценарио и от чехския филм.

Това е естествено, защото Чехословакия и България на последък има сходна история, имат еднакви класови борби, стачки на работниците, уволнения и пр..

Мисля, че няма нужда да се спирам на повече подробности. Какъв беше, например, случаят и със сценариото на филма "Утро над родината"? Аз не мога да кажа от къде Камен Калчев е преписал това сценарио за този филм, но ще ви кажа, че пристига един румънски филм. Име го гледахме и се уплашихме, защото като че ли румънците са чели нашето сценарио и са снели този филм. Той беше почти еднакъв с нашето сценарио.

СТЕФАН СЪРЧАЛЖИЕВ: Даже и имената са същите.

ГОЧО ГОЧЕВ: Те са се уплашили.

АНЖЕЛ РАГЕНЦАЙН: Това явление, според мене, е естествено.

Същото стана и с моето сценарио за филма "Септемврици" което се пуска сега в работа. Там има такъв един епизод - когато бизат уволнявани работниците може от тютюневите складове, полицията докарва стачкоизменници, а работничките жени са застанали пред складовете, за да попречат на пътя на стачкоизменниците, за да не им позволят да влезат в складовете, те складат нивърти в колите на камионите и правят други спънки, за да не могат да вървят колите, за да не може да става извозване.

Доиде друг един чехски филм, видяхме го, и там намерихме същото - че жените и децата слагат нивърти в колелетата на камионите, за да не могат да вървят. Аз бях принуден, понеже чехите ни бяха изпреварили с тази сцена, да направя промени, за да може колкото е възможно повече нашата сцена да не прилича на тяхната.

Аз мисля, че това е съвсем закономерно. Това е, разбира се, лош тип на влияние, лош тип на взаимоотношение, когато човек е решил просто да преписва. Но не е така в случая.

Този въпрос, обаче, е свързан и с личните морални качества. Може някой да каже: мога да преписвам, но друг не може да преписва! И тук въпросът е за наличност поне на пет грама мозък в главата на човека, за да не направи това така, че да се компрометира. Може някой да реши да открадне нещо, например от една китайска пиеса, като предположа, че тази пиеса няма да дойде у нас, но да вземе да преписва от една пиеса, която се играе в София, или в Съветския съюз, това е извънредно глупаво и това, разбира се, трудно би гонявали всеки.

Но има и други случаи на поддръжателство. Имаше, например, така една случка с един румънски филм, посветен на един вилният тер на новоизведено и производство. Този филм го видяхме в Карлови вари, на международния кино-фестивал. Той няма да бъде пуснат в Румъния, защото той е почти еднакъв и е пълно поддръжане на един съветски филм. След като този филм бе представен в Карлови-вари румънската делегация се извини пред съветската делегация, за това, че този филм е работен просто като поддръжане на един подобен съветски филм. При това този румънски филм беше пръв. Съветските кино-режисьори казаха на румънците: "Все пак по-добре е да поддръжавате на нас."

Разбира се, този филм не бива да се пуска, защото поддръжанието винаги снижава естетическата стойност на производението.

Др. Величков иска да се направи сравнение между моята пиеса и другите пиеси и да се види какво може да се помогне, какво трябва да се направи. Въпросът е сериозен. Др. Караkostов каза, че имало седем-осем сцени от моята пиеса, които са подобни на сцени от съветски пиеси.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Ситуациите си приличат.

АНЖЕЛ ВАГЕНЩАЙН: Но! Все казахте, че сцените си приличали. На, разбирах се, др. Караkostов и др. Величков

правилно поставя въпроса. Ако има такова нещо, безусловно, аз ще бъда първият, който ще иска да бъдат поправени тия неща, да бъдат махнати, защото иначе аз ще стана крадец.

- Има един такъв случай, за който никога не спомена, със семейството на също един стар железничар. Това е във филма "Донецки миньори". След като аз видях тия филми и намерих някои неща подобни с положения в моята пиеса, отидох при др. Вабочкин, за да му кажа, че трябва да премахна темата за семейството на стария железничар, понеже я има във филма.

ФИЛИП ФИЛЯНОВ: Тоя ситуация е като у Романов.

АНЖЕЛ РАГЕНАЙН: Ако вие знаете за пиесата на Романов, аз пък си спомням за сцените от Луков и Горбатов. Тогава казах на др. Вабочкин, че когато съм писал пиесата, не съм знаел за филма "Донецки миньори", но сега гледам на екрана също

Но др. Вабочкин ме успокои и ми каза сериозно, че това няма значение и че трябва да бъда спокоен. И аз съм съвсем спокоен, но ме смущава въпроса, как ще се погледне на това нещо, макар че е съвременно естествено, когато железничарите се събират на един такъв празник в нов дом, когато там се виждат такива златни хора, лауреати и пр., не може да се говори на други теми освен на такива, а именно в кой друг строй, в която друга държава, освен в една социалистическа държава, може да стане това нещо. В такъв момент естествено е, че трябва да се напомни за кучешкия живот на железничарите в миналото и не може драматургът да не сложи текст, че в миналото железничарите живееха мизерно, че те не получаваха заплати по седем месеца и че се хранеха само с хляб и лук.

А в действителност точно бай Илия, който разправя това на сцената - той е бащата на Георги Хизков, е образът на бащата на Георги Дзевизов, за когото аз разprávям, че е ял парче хляб и лук и който също разправяше. Това е била храната на железничарите тогава. Сега те имат добре уредени столове и живеят в хубави апартаменти.



Така че известни прилики може да има, може и други сцени да са разрешени така, както аз съм дал тая сцена, но ако тая сцена приближава от същността на това, което става в живота, тогава няма от какво да се боим.

Разбира се, ако има нещо лошо, не е късно да се поправи.

Какъв е случаят с "Макар Дубрава"?

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Той е незначителен.

АНЖЕЛ ВАГЕНЦАЙН: Това е интересен случай.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Познавах ли тая пиеса?

АНЖЕЛ ВАГЕНЦАЙН: Нито съм я чел, нито я познавах тогава.

Там героят казва, че моят баща ще доживее комунизма. И при мене става нещо подобно - бай Клия казва, че ще доживее комунизма. Тоя случай е много интересен и върху него трябва да се помисли.

Има и други въпроси, свързани с пиесата.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Макарете се по предложението за проверка и сравняване с други пиеси.

АНЖЕЛ ВАГЕНЦАЙН: Това е ваш въпрос. Тук няма място за обиди. И съвсем не е важно дали ще се прави милиционерско следствие, дали не съм сгрешил нещо. Добре е да се провери; за да не остане съмнение в това направление. Ако се констатира нещо неудобно, ще ми се каже дружески, че трябва да променя нещо и аз ще се съглася. Сам др. Камел Зидаров ми помогна в някои неща.

Пиесата "Щастие" я гледах в Москва, в театъра на Ермолова.

КАМЕЛ ЗИДАРОВ: И ние там я гледахме.

АНЖЕЛ ВАГЕНЦАЙН: Гледал съм я, но съм я вече забравил. В моята пиеса има една реплика на Живков, при която се получава нещо еднакво. Това е, разбира се, един шаблон, един графарет, когато човек трябва да разрешава всички въпроси по шаблон, по терк. В "Щастие" Воропаев казва: "Аз ще отида при Сталин, аз ще му разкажа за вас, той се интересува от вас" и пр. Но и аз тръгнах по тоя шаблон и вложих в устата на Георги Живков да

казе: "Аз отидох при др. Червенков, аз му разказах за вас".

И други другари ми казаха за тая прилика. В този смисъл може да е уместно предложението за избиране на една такава комисия, която може да намери и други неща еднакви, които може да се махнат.

Един основен въпрос е, според мене, във връзка с даване обективна преценка на моята пиеса, въпросът за големата ми неудача с образа на прага.

КАМЕН ЗИДАРОВ: На Савов.

АНЖЕЛ ВАГЕНЩАЙН: Той неудача аз я знаех, но аз бях безсилен да я преодоля. В първия вариант на пиесата врагът-действащи по обикновените методи - спинаше пиеси в маслото, правеше саботажи и пр. - Тогава положението беше такова в железниците, че враговете оставаха дълбоко прикрити. Тогава още не беше станало прочистване от такъв тип прикрити врагове, не членове на американската и на английската агентура, но съвсем прикрито работещи, хора, които мразят властта. В Горна-Оряховица имаше такъв случай. Такъв врагове обикновено много майсторски се държат, тях не можеш да ги обвиниш и в нищо конкретно, макар че можеш да ги изпратиш в трудово-възпитателно общество. Такъв врагове още дори чуят за инициативата да се вземат лигнитните въглища като гориво, подиреят тая инициатива, за да се провали. И трябва да им кажа, че случаят с тунела не е измислен. Наистина в тая транспорт има такъв случай при използването на лигнитните въглища. Стана нещастие в тунела, в който влакът беше спрял, стана задушаване и един човек беше изпратен в болницата, жд а другият беше починал на място. Такъв случай беше станал в Трявна.

Някои другари питаха, защо съм поставил работата така, че влакът да спира в тунела. Така е по-интересно действието.

ГОЧО ГОЧЕВ: Така има по-драматична борба.

АНЖЕЛ ВАГЕНЩАЙН: Героите трябва да бъдат поставени в по-при-положения. Ако влакът беше спрял пред тунела или отзад на тунела, той пак щеше да закъса, Георги и Мухата пак

няма да се мчат.

ГОЧО ГОЧЕВ: Имаше да има развитие и Денчо Мухата  
нямаше да отиде в болницата.

АНЖЕЛ ВАГИНАЙД: Интересно е да се знае как да  
повдигнат въпроса за интуитивните възгледи. Този въпрос беше  
повдигнат от мини Перник. Беше вътъкнато, че пушеят се дължи  
на не добре изгоряли възгледи и че тия неизгорели възгледи като  
пушек се изхвърляли през кумана на локомотива. А къде най-  
добре локомотивистът-де разбере това, ако не в тунела, където  
той трябва да гъта такъв гъст дим от неизгоряли възгледи. Ако  
знакът спре на отирито, този пушек ще си излиза и локомотивис-  
тът няма да го усети, защото пушеят ще минава над главата му,  
той не вижда нищо лошо от този пушек. Така че идеята за  
пушея се разпа, само когато спре знакът в тунела, там се  
разбара, че трябва възгледата да изгарят напълно.

Защо се сирах на такова разрешение на въпроса за  
врега, макар че чувствавах, че не съм дал до край добро разре-  
шение на въпроса?

Аз исках да взема такава форма на враг, който не  
бже нямия транспорт направен по-буксите, по локомотивите, по  
горивото, по бензина, по реките, а бже по съзнанието на  
железничарите, за да ги обезвери в този нов почин. Такъв враг  
не можем да го хванем, не можем да го окarakterизирам друго яче  
освен с една кратка и вакарлена речичка. Тоя враг днес не се  
разкрила с нищо, защото нищо не предприема, но утре е готов  
да прави диверсии по план. Сега той няма никаква конкретна  
дейтелност, но той е многоо-опасен от всеки друг враг, защото  
обезверява хората. Такъв е например случая със Си радков и  
Караменев. Спиридонов иска да се освободи локомотива на Георги  
Димков, за да започне да работи. Той е живял в София и той  
става причина за идването на човек от научно-исследователския  
институт, за да помага за изследването на интуитивните възгледи,  
но той не е излъгал Веса, той е казал на Веса истината, и то

така, че да обезвери Веса в туй, че Георги може да успее, ако поспее така, както е намислил.

Разбира се, такава трактовка на въпроса позволява да се взема врага от друга гледна точка. И въпреки всичко тази трактовка е една новост. Но у мене има нещо като детска болест, може би на това се дължи моята неудача. Аз исках да направя опит с един нов тип враг.

КАМЕН ЗИДАРОВ: Еук има вина и на артистите. Но, разбира се, може да се представи как се обезверяват хората в невите почини. Това е пак една форма на проява на врага.

АНЖЕЛ ВАГЕНЦАЙН: Случаят със Спиридонов явно показва кой е врагът. Но и аз мога да поработя още над някои неща на пиеса, за да ти посправя.

МИХАИЛ ВЕЛИЧКОВ: Това представяне на врага би било свършено друга тема.

АНЖЕЛ ВАГЕНЦАЙН: Но има и друго нещо относно работата ми над врага. Във всички сцени аз виждам, че врагът може да бъде изобразяван и така, защото наистина има още такива врагове у нас. В такова изобразяване на врага няма нищо лошо. Все пак това е враг. Ние сега сме в периода на отслабване на класовата борба, обаче ние ще я изостряме, ще следим всички прояви на този враг. Който чете внимателно сценарията за някои филми, той знае в какви форми може да бъде изобразяван врага. Може дори партийният секретар да се прояви като враг. А имаше случаи министри и членове на ЦК да са врагове и когато те действуват, никой не може да се сети, че това са врагове. Врагът си действува, той прави всичко, което счита за нужно, но ние можем да го познаем още от първите му постъпки. Гледам го и го чувствавам като обикновен, като редовен човек, и никой трудно може да се сети, че това е враг. Може дори да се съмняваш в него, но понеже е партийен секретар или член на ЦК, не можеш да му кажеш, че е враг.

Аз трябва да ви призная, че сам се наврах на тази тема и тъй да се каже, сам си въврах таралежа в гадите.

Извинявам се за изреча, но ми се струва точен. Аз давам на врага инициатива, той да вземе почина за възвръщане на лъгните ните върлици и тоя враг, щом като види, че такъв един съмнителен почин, щом като се смянава в добрия резултат, по традиция го посреща добре. Партийният секретар стои малко по-надалече. Той не е на ясно по почина. Той дълбоко е уверен, че въпросът не е проучен, той е скутан от това, че опитът не е подготвен. И като че ли този опит се провежда случайно, стихийно. Той казва, че работата трябва да се подготви по-добре.

Но както и да е, аз сам се навях на този враг, дадох му едно поведение на нормален човек, но се получи така, че даже публиката малко се позаблуди и не знае кой собствено е врагът.

Онзи ден при репетицията един другар журналист ми каза, за третата картина, че не му харесва тая картина, особено репликата на Савов относно Спиридонов. В първата картина уж той приказваше за новите почини, а сега се чувствава у Савов злъч към Спиридонов. Вначи, и този журналист се е заблудил в случая, докато в следната картина и на него му става ясно и той е започнал да рацфира кой е истинския враг - особено когато чуе репликата за робския труд.

Аз мисля, че не съм могъл да разреша друго яче тая задача, освен с кърпек.

- КАМЕН ЗИДАРОВ: Има някои акценти, които могат да се направят.

- АНЖЕЛ РАГЕНЦАЙН: Но основният недъг няма да се разреши с това, защото врагът по начало си остава в тая пиеса една фигура, който действа в някаква посока, която мисли да прави нещо и прави нещо, но не можеш да го хванеш никъде. Не можеш да отвориш душата на този враг, да видиш какво той мисли или пък той да ти каже честно какво мисли.

Има един особен момент с Иото машиниста, който говори, че машината трябва да бъде като аптека. И у него има нещо на вид вражеско, но после той става добър машинист. И

мене ми се струва, че може би тук нещо съм сгрешил. Такова нещо е недопустимо да се направи в едно кино-сценарие, но тук понякога е закономерно: един образ да се развива пред нашите очи, а други да бъдат дадени в тяхните резултанти. За такъв един образ се казва: този герой в миналото беше такъв и такъв, а сега е такъв.

Обаче не е възможно всички образи, които ще се развиват, да бъдат проследени точно и логично да бъдат развити.

Например, Йото има жена, има момиче, което е септемврийче. Иди път момичето го пита вкъщи: "Татко! Защо всички други стават ударници, а ти не ставаш?" Това го засяга и той отива в кръчмата да се напише. Йото е една интересна тема, но това би било една съвършено друга пиеса - пиеса само за Йото, но тук сега искам да гледаме пиеса за Георги Димков във връзка с внедряването на левитните вагони.

Мисля, че в тази пиеса може да си послужи с намеци и един вид да проведя точно една линия, по която да очертая и едно друго състояние на човека, без да го разработвам подробно и до колкото, разбира се, няма да забъркам една страшна каша от паралелни действия и конфликти.

**СТЕВАН КАРАКОСТОВ:** А това за Йото - дето му го е казал момичето в къщи защо не става ударник - не можем ли да го кажем в една реплика?

**АНЖЕЛ ВАГНИЦАЙН:** Трябва да бъде подготвено, още повече, че Йото е един невъзможен мърморко. Далчо Мухата му казва в първата картина: "Ти беше против тежкотоварните влакове, а после сам стана тежкотоварник". Ясно е, че той отначало е против, а после се улича от обратна страна. Йото е един мърморко, който от начало се опъва, пиши се, но след това тръгна с всички и добре зърви с тях.

Няколко думи по образа на Васа. През следните пет години не знаех как ще преодолее моята слабост в изобразяването на жените, но факт е, че мене редовно ме бият по женски линии - не познавам жените! Така беше и в сценарията за "Септемврийци" с образа на Лили, така беше и в "Тревога", където се помъчих, но с голямо колебание, да изобразя едно младо момиче. Невсякъде, обаче, претърпях, неумача.

Искам да направя упрек вече и на режисьора, че нусурите, които аз бях допуснал като автор, бяха замазани от играта на актьорите. Те понесоха ролите и ги посправиха и коригираха до известна степен автора и по този начин героите заминаха свой живот, но и това не стана напълно.

На Сърчаджиев още при първите репетиции му казаха, че няма да направя образите както трябва, особено образите на жените и че няма да постигне дори това, което се съдържа като потенциал в пиесата, тъй като образите бяха импортени от автора. Той обаче каза, че ще поработи над женските образи и че ще ги посправи.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Той повече разбира жените?

/Смък./

АНЖИЯ ВАГЕНЛАЙН: И действително това стана. Можеха още да се постигне, но това е въпрос на работа с актьорите и на използване актьорския копацитет.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: И все пак не може да се разбере кой са там влюбените. Видяме двама млади на сцената, но не може да се разбере тя сестра ли му е, в той брат ли е, или пък влюбени ли са двамата.

За да завърша с тия бележки, искам да кажа, че ~~их~~ в петата картина е малко текста за скарата на локомотива, както и текста за духовното развитие на стареца-железничар-инженер Михайлов. Мене ми се струва, че просто обярках в моят оценък. Аз мисли, че той инженер-Михайлов ще бъде изяснен за публиката, че тя ще схване, че когато той отива при младите, той отива там, за да си свалиналото и да почне да им помага. Обаче наизга, че не е така. Аз обаче не исках повече да се връщам ретроспективно на тая работа. Според пиесата, не е уяснено какво е ставало след това, когато са се минали два месеца, Георги е станал лауреат и пр. Но очевидно въпросът за скарата трябва да се уясни.

А за инженер Михайлов репликата трябва да се уясни по такъв начин, че да стане ясно, че вътре, след като Михайлов

влезе при младите, ще летат бастуни, ще хвърчат чаши, но той няма да ги остави на мира, докато тая скъра не се направи както трябва, за да горят добре ливнитните възлища. Обаче и този въпрос не се постави добре в постановката.

- КАМЕН ЗИДАРОВ: И не така трябва да влезе той при младите.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: В пиесата "Далече от Москва", инженер Тополов, който на неа тръгва с младите, които го спечелиха, после загива. Но нека видим на сцената повече хора и по-добре да бъде дадена тая сцена многого хора, - сцената с песента, когато Георги се връща.

АНЖЕЛ ВАГЕНЦАЙН: В петата картина ще намерим начин да засилим действието.

- СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: В четвъртата картина ще засилим неговото излизане и ще му дадем реплика. И в петата картина ще направим същото.

АНЖЕЛ ВАГЕНЦАЙН: Приключвайки, аз искам да се върна на основния въпрос. Какво ще се направи по-нататък с тая пиеса, аз не зная. Мене ми се струва, че напразно се раздразниха някои другари, и др. Сърчаджиев жж в това разискване по пиесата. Другарите тук със загриженост повдигнаха някои въпроси. Трябва най-напред да се види какви самоте грешки и как могат да се оправят те.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Може този спор да се пренесе и на вън.

- СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Ти мислиш ли, че някой те обвинява в плагиатство?

- АНЖЕЛ ВАГЕНЦАЙН: Аз мисля, че тия думи бяха вътървани в репликата само, в смисъл, че седем-осем сцени си приличат.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Повтарят се ситуацияите.

- ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Но това, според Вас, не е плагиатство?

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: И за Вас не е плагиатство.

- КАМЕН ЗИДАРОВ: Остави тая работа! От пет години съм директор на Народния театър и разбирам когато се говори нещо,



както се казва и в подтекста.

АНЖЕЛ ВАГЕНЦАЙН: Когато ми възложиха да направя сценарно за филма "Тревога", аз вече бях гледал филма "Животът в Цитаделата". Значи, това беше тогава, когато Орлин Василев беше вече написал пиесата "Тревога", нък може би и преди да се снима "Животът в Цитаделата". Но и там е абсолютно същото. А нък "Животът в цитаделата" е от начало до-край "земният-рай". Там е обрисувал един човек, който носи златни зъби в които е страдал златни венци. Когато се види "Тревога" на екрана, несомнено ти се смарка за тия прилици. И тогава аз ядох бой, по втори път не ми се яде бой на тая тема. За това дайте сега да видим какво може да се оправи на края.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Очаквам, че за някои сцени малко повече ще говорите, защото тук там чувствавам по-големи неудачи.

Не бих желал да се спирам на самата пиеса. Ще кажа само това, че аз си направих труд да проверя някои пиеси, които се споменаха във връзка със съмнението, което беше подхвърлено, че от тях е правено взаимстване. Много старателно проверявах и се убедих, че абсолютно никакво взаимстване няма, няма нещо грубо взето.

А безспорно е, че влияние не може да не се чувствава. Ситуациите във всички народи е наредна демокрация приличат на периода, който е изминал Съветският съюз преди нагваждането на социализма. Сега, когато ние преминаваме през същия тия период, не може да не се чувствава влиянието на съветската драматургия, щом като ние имаме същите ситуации. Тукмо за това и героите ни ще бъдат един и-същи.

За това аз смятам, че не е грешка, ако се повтарят някои неща у нас точно тъй, както са станали в Съветския съюз. Ние се учим и трябва да се учим тукмо за това от съветската драматургия, от съветския опит.

За постановката на пиесата ще каже, че не много от ония неща, които бяха дадени в първоначалния замисъл на режисьора, се дадоха сега на сцената. Долки се това на няколко

причини, но тия причини не са у мене, а са в самите актьори. Др. Бабочкин обичаше да казва, че когато пиесата има успех; когато представлението е хубаво, това се дължи на актьорите, а когато е лошо, това се дължи само на режисьора!

Може би и туй има значение тия думи на др. Бабочкин. Действително някъде от актьорите не можаха да разрешат задачите които им бяха поставени. Като например задачата, която беше поставена на инженер Савов в третата картина, не можа да бъде проведена до край. Има един основен дефект в нашия театър и в нашите актьори, с който ние трябва да се борим, за да го преодолеем. Той се състои в това, че нашите актьори недостатъчно мислят върху театралната работа. За това на сцената се получават неща, които те правят формално и ако има нещо формално в театъра, ако има дори формализъм, ако цете, в монтажа постановки, това се дължи на туй че на места актьорите не достатъчно мислят.

Ако в третата действие Миндов е виът, то е защото той недовизда текста в пиесата, то е в резултат на тей, че Миндов не мисли достатъчно.

В четвъртата картина осветлението ще се поправи. Обаче втората картина, според мене, е неудачно разрешена от режисьора, пък и неудачно се изпълнява от актьорите. Ще направим усилия да пореботим до премиерата, за да постигнем тая сцена по-добре, да поузрее тя.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Сцената в тунела?

СВЕДАН СЪРЧАДЖИЕВ: И предполагам, че ще успеем да поправим нещо.

Третата картина също е неудачна. А четвъртата ми се вижда по-удачна, но днес не се получи така добре. Аз се надявам, че по-нататък тя ще бъде много по-хубава от това, което виждате днес.

В петата картина има жж прибавен нов текст. Имаше прев вид, че артистите знаеха тоя нов текст, но не го казваха. Този текст е изван от Министерството на транспорта. Имаше едно съвещание доста прокължтелно там с тях и другаря Министър на транспорта и другите другари транспортни дейтели ни казаха

много нови неща във връзка с лигнитните възглед, във връзка с работата на партийните секретари и пр. по перспективата за горене на лигнитните възглед и прочее и нов изминахме-тия нови неща в речниците като нови текстове. Но тия текстове бяха дадени едва вчера на актьорите. Те ги научиха, но не ги казваха днес точно на онези места, където трябва да ги казват. Само тук-таме, където някои актьори бяха сигурно в текстовете, където бяха ги овладели, ги казваха. Но на утрешната репетиция тия нови текстове ще бъдат казвани от всички актьори. Макар че сега тия текстове бяха научени, актьорите нямаха кураж да ги казват, защото знаеха, че присъствуват хора от Комитета, а все пак текстовете бяха нови.

Тия текстове са много по-обяснителни във връзка с всичките ситуации, които се получават около потребата на лигнитните възглед.

В петата картина, като се прибавят някои нови неща, за които има основание да се прибави, особено за инженер Савов, и като се направи необходимото, за да се почувствува повече атмосферата в тържеството по случай лауреатството на Георги, тогава съм уверен, че и петата картина ще се получи по-добре.

Безспорно е, че някои актьори ще си бъдат по-слабички, че други ще бъдат по-добрички — ще ги видим какви ще бъдат — но безспорно, че до генералната репетиция всичко ще се подобри още повече. Сигурен съм, че след две репетиции, шесата ще узрее още повече.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Конфорти ще го смениш ли?

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Конфорти ще го повдигна малко. Благодаря за вашата бележка. Наистина, че Конфорти прилича малко на сержантския, еснафия е.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Той е много благодарен.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Аз съм свикнал с някои негови грешки и не мога да ги забележа. Така е човек — като свикне с един актьор, почва да свиква и с грешките му.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Той трябва да даде един човек като Матрич в "Разлом" - стар борец.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Аз съм намислил да повдигна малко Конфорти. Той е гъвкав актьор и ще разбере какво се иска от него.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: А с партийния секретар какво ще правите?

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: В първото действие ще му дам по-добре задачите, но все пак мисля, че Раданов няма да даде велико така добре, както ще го искаме от него. Има един основен дефект у него. Въобще като актьор той има недъзи, които не могат да се преодолеят. Иначе Раданов има много качества, но има една основна слабост - че не може да иницира.

Освен това, някъм неща той ги дава доста равно.

КАВИН ЗЕДАРОВ: Емил Стефанов е по-топъл от него.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Да, но у Емил Стефанов има и други качества. У Раданов има неща, които не могат да се поправят. Той трябва да се научи да иницира.

ГОЧО ГОЧЕВ: Трябва да имаш режисьорски метод и да го научиш.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Не мога да изпревя всичко.

ГОЧО ГОЧЕВ: Ти си режисьор с висок таван.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Отношенията между Конфорти - бай Или - и сина му Георги не се чувствуват добре. Същото важи и за отношенията между Георги и Веса любимата му.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Нарочно в тези отношения съм работил да ги подобра така, че да не бъдат подчертани, само да бъдат затъмнати, със цел да избегна шаблоно даване на любовни отношения.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Бащата - Конфорти - трябва да даде повече подкрепа на сина си, за да изпълни задачите си, във връзка с новия почин.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Подкрепя го, разбира се.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Да, но инак си като в подтекст е дадено това.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Мисля, че трябва да се повдигне, да се повиши драматизма в сцената, когато Георги Лизков страда.

поради отнемане на локомотива.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Там трябва да се покаже повече драмата.

- СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: С другия изтънителя се получава този драматизъм, който искате, но с Миндов не може да се получи. Иначе текстът трябва, като че ли, да се промени, да стане малко по-друго лче, за да се наложат и тази задача на Радевков. Задачата в тази сцена е да се почувствува у Георги Минков удара от отнемането на локомотива. В текста даже се казва точно така, че той чувствува това като удар - точно тази дума е употребена. Но тази драматична борба не може да се получи при Радевков, защото там започват да говорят за нещо друго и действието започва малко нещо да се измества.

Но ще се потруdim да направим нещо и в тази сцена и въобще се издигам малко нещо действието да се оживи.

БИЛИН БИЛИНОВ: Искам да кажа две думи за Конфорти. Има някак-дребни неща у него, за които съм му говорил и не знам дали тук трябва да се спирам на тях, защото заседанието стана дълго. Най-напред смятам, че Конфорти трябва да си смени перуката

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Той в грим не е добре.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Да, грима му трябва да се смени.

БИЛИН БИЛИНОВ: Той не трябва да подрежда в ролята си и да не излиза на бакалии от Юч-бунар.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Аз казах - сепкаджия.

БИЛИН БИЛИНОВ: Трябва Сърчаджиев да си вземе бележка от тия неща, а по-добре баве да му ги кажем предварително.

АСЕН ПОПОВ: Когато започна работата над тази новина, направих един скици и ги поднесох на др. Вабочкини. Той каза, че трябва да се даде по-светла обстановка, по-радостна обстановка. Направих една сводеста постройка, като гара, но той каза: дайте една нова бетонна постройка, постройка с бетонни теглери. Освен това каза, че всичко, особено и локомотивите, трябва да бъде по-чисто - както били чисти локомотивите в Съветския съюз.

Аз взех под внимание всичките съвети на др. Вабочкини и смятам, че правилно сме насочили декоративното оформяване на

пнесата. И тъмно тия неща ви правят впечатления. Но ние сме ги направили нарочно, съзнателно.

За обстановката в първата картина помисля, че не е прав др. Кицо Андонов, който каза, че атмосферата трябва да бъде малко по-тъмна, да не е толкова чиста, да бъде малко по-опушена. Напротив, аз бях на няколко места по гарите и видях тамва хубаво наредени кабинети и квартири, че останак учуден. Сега обстановката там е много културна. И един професор може да живее в такава квартира, в каквато живеят сега железничарите, и един професор може да работи в един такъв кабинет, в какъвто работят сега по гарите. Аз бях в кабинета на един печалник на дено. Обстановката беше такава хубава, че аз по кицо не можех да разбера, че се намирам в железничарски кабинет.

Всичко това аз го внесох в сцената. Нарочно поставих там един лозунг за борба против катастрофите, за борба против аварияте, защото той е сега действения лозунг между железничарите.

За да създадем по-модерна обстановка, поставихме и тази карта със железниците на България, два пъти увеличена и разните други диаграми и планове, които са все железничарски работи.

Уместно беше и да поставим това малко бюлеотиче, който е тоя там като украса, за да заприлича още повече този кабинет на железничарски.

Верно е, че втората картина има нужда от повече осветление. В първата картина осветлението има още да се осъвършенства. Сега то е недостатъчно дадено и актьорите просто пропадат. При сегашното осветление др. Сърчадиев не показва правлен подход. Той въобще има един неправилен подход. Още когато се вдигне завесата, там не се чувствава ефекта от светлината. А трябва всичко да се даде така, че да приладе хубаво тревожността на атмосферата.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: А червената светлина?

АСЕН ПОЮ: Приготвихме сме тоя ефект в чая сцена, но не се манипулира още добре със осветлението, понеже един педал не работи.

И актьорски тази сцена може да се завали още, но мисля че сега шумовете са много. Външните ефекти са изключително много силни.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Днес ги нямаме толкова.

АСЕН ПОПОВ: Те отвлечат вниманието, на осветлението, обаче, трябва да се помисли повече.

В третата картина няма оправдание тия брза-брази. Направо се бележи защо сме ги оставили. Каза се, че били излишни. Аз исках да поставя там едно специално-стъкло, но видях че няма да има нужния ефект и оставихме работата така. 3

За четвъртата картина е в новия Сърчаджиев. Той обича често да експериментира и не знае защо така върши работата, но действието се развива съвсем леко. Небето беше сиво и бурно, а отзад беше пуснато едно бързо-майско осветление. А както беше предвидното извоначално осветлението в тази сцена, в тази цялата картина имаше нещата.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Не бяха осветени лицата на хората.

АСЕН ПОПОВ: Всичките тия неща ще се постигнат, но има и технически мъчнотии, особено мъчно е технически това - да постигнем точно това, което търсим. Обикновено търсим нещо, но не сме в състояние да го постигнем.

КАЧЕН ЗИДАРОВ: Сцената е платна.

АСЕН ПОПОВ: Отзад бяхме предвидили в четвъртата картина да има едно високо платно на железницата, за да се виждат треновете, когато се движат, но като видяхме, как стават промените, стана ясно, че това нещо не може да стане. И тук се наложи компромис. А компромисите са страшни!

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: На всяка цена трябва да се увеличат работниците на сцената, за да могат промените да стават по-бързо.

АСЕН ПОПОВ: Освен това имаме и други плесни, които се играят през това време и пространството зад сцената е много малко. Поради това декорите за бързите промени не могат да се наредят. Във всеки случай имаме пред вид и това нещо.

ПРЕДС. ИСКРА ЦАНОВА: Мисля, че е време да приключим.

МИХАИЛ ВЕЛИЧКОВ: Две думи искам да кажа по влиянието върху тая пиеса. В съветската преса беше повдигнат въпроса за влиянието на един автор на пиеси върху други и върху еднаквите ситуации в някои пиеси. Бе изнесено в съветските вестници, че не бива по една-схема да работят няколко души автори. Често пъти се случва така, че няколко автори, например, десет или двадесет души, пишат пиеса на една и съща тема и то след като един автор е направил вече пробив на тая тема, след като е създавал една пиеса, която вече се играе.

Верно е, че съветската действителност може да бъде взета за образец при писане на пиеси на теми из социалистически живот, из новото социалистическо строителство, тъй като този период е вече изживян в Съветския съюз. - Нашата социалистическа действителност е малко по-назад от съветската. Но дори е в Съветския съюз има повторение на ситуацията в пиесите. За това се казва, че трябва да се избягва подобие, че една пиеса не трябва да прилича на друга.

Според мене тук, когато се слага въпросът за указан влияние, върху пиесата на Вагенщайн, не се отнася въпроса до едно грубо влияние. По-скоро може да става дума за известно намасяне на познати схеми, на вече известни форми, които са взети на готово.

СТЕФАН КАРАКОСТОВ: Аз вече казах, че за ситуацията това е така.

МИХАИЛ ВЕЛИЧКОВ: Дакже и за ситуацията може да се каже същото, но според мене въпросът е как до схемата, защото и ситуацията се пишат по дадена схема.

Но въпреки това могат да се посочат еднакви моменти в дадени пиеси. Разбира се, въпросът не е до инагнатство. Става дума за неприемливо подвеждане на едни и същи факти под еднакви форми, за неизливането на наши материали в едни готови калъци, в готови схеми.

Но аз смятам, че тази пиеса няма да бъде бита, няма да бъде отричана в тази насока. Тя по-скоро може да бъде критикувана в друго отношение. Авторът ѝ сигурно ще претърпи



критика във връзка с влиянието. Той сам каза това, но аз съм убеден, че тази пиеса няма да бъде отечена.

Що се отнася до въпроса с плагиатството, аз съм убеден, след като чух и други мнения и след като си дадох точна сметка за някои неща, че тук няма плагиатство. И за това аз считам, че този страх във връзка с плагиатството, е неоснователен, излишен. Аз мисля, че няма такава опасност - авторът да бъде обвинен в плагиатство.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Други желаници да се покажат има ли? Изглежда, че няма. Аз считам, че въпросите достатъчно уярмя и се разясниха, за да можем да пристъпим към едно заключение.

Преди това, обаче, аз искам да направя някои малки, мои лични бележки.

Първо, ще кажа няколко думи по езика. Изглежда, че др. Вагенщайн, както сам призна, когато мислено си прави репликите на руски, тъкмо поради това е допуснал в голяма степен такова едно влияние и в написания текст. Тъкмо поради това руско влияние в пиесата се явяват такива изрази, като "Недейте ме удари!" Също така намираме една реплика, в която се казва, "да отиде на среща" на едн какво си. Това е точен превод от руски. На български не се казва така.

Въобще у нас са приети много излишни русизми. Няма защо да ги слагаме толкова в пиесите и без това има доста.

Някои от действащите лица викат в своите реплики точно по руски маниер, тъй както чуваме и виждаме да става това, когато говорят руски хора.

Често пък срещаме фрази построени на руски или изрази взети от чисто руски изречения, като например израза "да отидем на отстъпки", "както казахме ние" и т.н. Това са все русизми.

Не зная как е работено от страна на театъра с драматурги, но изглежда, че не е обърнато внимание на езиковата страна. Същото се констатира преди няколко дни и когато се

обсъжда операта на Чайковски "Моцарта". Кой е работил над текста, не знам;

В тази преса трябваше да се работи малко повече над текста. Някой от театъра помогна ли на автора?

ЕМИЛИ ЕМИЛИОН: Сърцаджиев работи с Вагенщайн.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Драматургът на театъра трябваше да погледне на пиесата повече от гледане на български език.

КАМЕН ЗИДАРОВ: Ние работим, намесваме се в такъв случай само когато видим груби грешки в езика, когато видим някоя груба опасност в езиково отношение.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Някъде ударенията на думите не се слагат правилно. Например, в думата "талантлив", защо ударението се слага в срещната "ла"? Преди всичко ние не наговаряме тази дума, а казваме "талантливи" - слагаме ударението на срещната "ли".

КАМЕН ЗИДАРОВ: Това е пак русизъм.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Не мога да разбера също защо на нашата сцена упорито се пренебрегва българския звателен напев?

ОВАХЛАТ СЕ: В Софийско така се говори.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Защо се казва, например, "Весел" Трябва да се каже "Весел" Където казваме "мамо" или "мамо", или "Весел", но не трябва да се казва "Весел". Това е доста неправилно. С това се извърждава наш език. Става едно лишаване от едно богатство на нашия език. В този жънрижкия разговор има нещо много преферирумено. Нашият език има един хубави нюанси, които няма защо да ги губим. Те са ценни и трябва да ги употребяваме, още повече, че в живота на езика те не са отпаднали. Народът ги употребява и докато те живеят, трябва и ние да ги употребяваме. За сега няма никакви изгледи да отпадне от нашия език този хубави нюанс с употребата на звателния напев. В нашия край поне аз виждам, че правилно се употребява този напев. Смята се, едва ли не от някой, че е голяма варварщина да кажат "мамо". За това те предпочитат да кажат "мамо!" А тъй като това не е хубаво.

В четвъртата картина - зловещата картина с бърк-  
флайското осветление - също има доста да се оправи. Действието  
става в дворчета и има още нещо да се желае. Няма да засягам  
въпроса за осветлението въобще, защото то доста се изясни и  
се каза какво трябва да се направи. Ще кажа само, че в компо-  
зиционни отношения тая сцена е малко разцентрирана, действието  
върви в две страни.

АСЕН ПОПОВ: Внесен е един елемент, който не е  
уместен.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Има и празнини: Има някои неща  
в ляво и в дясно, които много тежат. Например, тая фасада в  
дясно, която е направена монументално и червено, не може да  
се разбере мавзолей ли е, болница ли е или някакъв институт.  
Има такива големи сгради в нашата провинция. Има една такава  
постройка в Белово.

АСЕН ПОПОВ: Така се установихме на нея.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: И тая чешма там, на място жжж  
ли е? Какъде в провинцията има такива чешми.

АСЕН ПОПОВ: Това е железничарска чешма.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Права само такава забележка,  
макар че изглежда, че няма възможност да се промени това.

СТЕФАН КАРАГОСТОВ: Това е чешма, от която може да  
се пие вода само с ръка.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Искам да направя една общо  
забележка за пиесата. Считам, че последната картина има доста  
неочаквано за зрителя. Кулминационната точка на пиесата е пак  
изобличаването на врага, неговото смазване, но тук тази  
картина не е изяснена. Имало и да се проделват субективни  
трудности. У нас име върви с бързи стъпки в строителството, но  
и за това пък субективният фактор излиза все по-напред и по-  
напред. Субективният фактор започва да играе все по-голяма роля.  
- Съгласна съм с др. Зидаров, който каза, че ръководст-  
вото на театъра се е старало да даде една светла пиеса, без  
антагонистичен конфликт, пиеса без осира класова борба

Верно е, че в тази пиеса може да се пишат у нас, но тази пиеса гуси от това, че муштинационната точка я няма тук в онай сцена, където се преодолява тази субективна трудност. Думата ми е за четвъртата и пета сцени. В тях най-важният въпрос препада. А преодоляването на субективните трудности в тази пиеса е по-важен въпрос, отколкото борбата с врага.

От друга страна аз считам, че е неправдоподобно тази пиеса да бъде толкова розова.

Неутралният въпрос на нашето днешно разискване може би малко неочаквано се измести към въпроса как за влиянието и за плагиатството. Аз считам, че в този въпрос е доста изяснен и че ние можем да направим заключение и дори да вземем решение в смисъл, че в случая не може да става дума за никакво плагиотство.

След всичко казано, аз мисля, че при това положение е изгодно да назначаваме комисия, която да сравнява текста на пиесата с текстовете на други пиеси.

А до се отнася до въпроса за влиянието, изясни се, че този въпрос се свежда по-скоро до това - как да се използва съветската драматургия, как, в какви форми е полезно да се използва това влияние. Във всеки случай и този въпрос може да се обсъди.

В случая с Вагенщайн мисля, че може да става дума за едно вторческо задълбочаване, като, разбира се, е използван съветския опит в областта на драматургията. Не може да се говори за копиране на схеми, в какъвто смисъл загатва др. Величков. В дадената пиеса няма просто снимки на положения. Всичко е дадено ~~ухимкиркиркиркирки~~ промислено, дълбоко, творческо пресъздаване има на нашия проблем, който, разбира се, по свой облик се свързва със съветските проблеми.

Тук няма един творчески развой, но можем да пожелаем някои неща да прозвучат по-оригинално, по-творчески, казани с език на Вагенщайн. Само тогава с по-голям успех има пресъздаване на нашата действителност.

А че Вагенщайн се е повлиял от съветския опит, това е хубаво. Аз съм убедена, че ако този въпрос се повдигне и в пресата от нашата критика, ако той се разгледа от една дискусия, той още

повече се не изясни.

Колкото се отнася до бележите, направени от някои другари във връзка с осветлението и режисурата, мисля, че др. Сърчаджиев си взема бележки и ония неща, които той до сега не е поправил, в няколкото дни до премиерата, ще може да ги проведе.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Още в утрешната репетиция ще ги поправим.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Сега можем да завършим нашето заседание, като кажем, както другарите подчертаха, че имаме в нашия театър една нова, сполучлива пиеса, написана от млад български автор, засягаща нов сюжет.

Др. Зидаров малко ярко, малко пресилено каза, че тази пиеса изглежда конюнктурна, че те нарочно са търсили пиеса без конфликт, че тя е поставена на сцената, защото е нужна на нашия транспорт, че ще извърши голяма работа за момента. Може би тук имаше пресиляване в израза, но факта че тази пиеса е много нужна, че тя има качества.

КАМЕН ЗИДАРОВ: Да, литературни качества има.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Може би той се изпусна като каза, че са търсили тъкмо такава пиеса, ...

КАМЕН ЗИДАРОВ: Не съм се изпуснал, но не съм изяснил мисълта.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: ... Но тази пиеса е навременна. Тя е стълпа в развитието на нашата национална драма и не е толкова без значение.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: В нея има човешки отношения.

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Пиесата има ценни качества и не е поставена за туй, защото е необходима.

Смятам, че с това можем да завършим.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Приема ли се пиесата?

ПРЕДС. ИСКРА ПАНОВА: Да, приема се.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: В понеделник ще бъде премиерата.

/Заседанието приключено в 14 ч. и 40 м./